

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематаграфіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 2 (649) Субота, 10 студзеня 1948 года. Цана 50 кап.

Заўтра — выбары ў мясцовыя Саветы

Галасуйце за кандыдатаў Сталінскага блока камуністаў і беспартыйных!

Усе на выбары!

ЗА ВЯЛІКАГА СТАЛІНА!

Заўтра працоўныя нашай рэспублікі пачаюць выбіраць дэпутатаў мясцовых Саветаў. Да гэтага дня савецкія людзі хтаваліся як да вялікага ўсенароднага свята. Яны з гордасцю падводзілі вынікі сваёй працы за другі год пасляваеннай рэспублікі. Гэты год прынёс савецкім людзям новыя дасягненні ў галіне аднаўлення і далейшага развіцця прамысловай гаспадаркі, так і ў галіне культурнага будаўніцтва. Паўстаюць з руін сарады і сёлы, разбураныя нямецкімі вайскамі, будуцца новыя магутныя фабрыкі і заводы. Узрасце выпуск прамысловай прадукцыі, калгаснае сялянства будзе з сваіх сацыялістычных палёў здаваць урадкам, што дало магчымасць вывясці картачную сістэму і ўмацаваць вытворчы рубель. Нашы творчыя рабавікі абгацілі айчынную літаратуру і мастацтва новымі выдатнымі творами, вартымі ашай гераічнай эпохі.

Карысць радзіме і свайго народа, не толькі мае поўнае права выбіраць, але і быць выбраным у органы савецкай улады. Згодна палажэнняў аб выбарах, наш народ вылучыў кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў сваіх дзешчых сынаў і дачок, прадстаўнікоў розных узростаў, прафесій і сацыяльных груп. Сярод іх мы бачым выдатных стаханавцаў прамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзеючых навукі, літаратуры і мастацтва, савецкіх партыйных і гаспадарчых работнікаў.

Першым сваім кандыдатам у дэпутаты мясцовых Саветаў беларускі народ адзначыў Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна. Таварыш Сталін даў згоду балатывацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных. Выбаршчыкі першай выбарчай акругі сталіцы рэспублікі будуць мець вялікі гонар аддаць свае галасы за любімага і роднага Сталіна.

Сярод кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў — верныя палчэнікі вялікага Сталіна, відныя краўнікі партыі і ўрада — В. М. Молатаў, А. А. Жданавіч, К. Я. Варашылаў, А. І. Мікіян, А. А. Кузняцова.

Сярод зарэгістраваных — сакратар ЦК КП(б)У Н. І. Гусараў, старшыня Савета Міністраў БССР П. К. Панамарэнка, старшыня Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў, сакратары ЦК КП(б)У С. Д. Ігнацьеў, І. П. Тур, М. Т. Іаўчук, М. В. Змянін.

Кандыдатамі ў дэпутаты вылучаны лепшыя прадстаўнікі навукі, літаратуры і мастацтва — прэзідэнт Акадэміі навук БССР Н. І. Грашчанкаў, народны артыст БССР П. П. Глебаў, паэты Пятруся Броўка і Максім Танк, народны артыстка БССР А. Б. Абуховіч, заслужаная артыстка БССР В. М. Малюкова, мастак С. Д. Лі і інш.

Усе гэтыя кандыдаты ў дэпутаты мясцовых органаў савецкай улады — верныя сыны і дачкі нашага гераічнага народа. Восем чаму заўтра ўсе, як адзін, выбаршчыкі павінны з'явіцца на свае выбарчыя участкі і аддаць свае галасы за сваіх пасланцоў.

Кожны выбаршчык павінен ведаць, што, галасуючы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, ён галасуе перш за ўсё за партыю Леніна — Сталіна, якая вядзе савецкі народ ад перамогі да перамогі, да шчыра большага росквіту нашай народнай гаспадаркі, нашай сацыялістычнай культуры.

Выбары ў мясцовыя Саветы нашай рэспублікі, як і ў іншых братах рэспубліках, будуць новай магутнай дэманстрацыяй маральна-палітычнага адзінства савецкага народа, яго згуртаванасці вакол большавіцкай партыі і савецкага ўрада, вакол вялікага Сталіна.

З вялікім уздымам прайшоў перадвыбарчы сход, прысвечаны кандыдату ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных — Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну. Сход адкрыў старшыня акруговай выбарчай камісіі № 1 Е. А. Воднёў.

У прэзідэнта схода: першы сакратар ЦК КП(б)У Н. І. Гусараў, старшыня Савета Міністраў БССР П. К. Панамарэнка, сакратары ЦК КП(б)У І. П. Тур, М. Т. Іаўчук, Міністр Дзяржаўнай Бяспекі БССР Л. Ф. Цанава, камандуючы Беларускай Ваеннай Акругай генерал-палкоўнік С. Г. Трафіменка, сакратар Мінскага абкома і гаркома КП(б)У Я. І. Бугаеў, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, рабочыя, служачыя, хатняя гаспадыня.

Пад бурныя апладысменты выбарацца ганаровы прэзідыум у складзе членаў Палітбюро на чале з таварышам Сталіным. Слова атрымаў інжынер-канструктар заводу імя Кірава Г. С. Талака.

— Нам, выбаршчыкам Сталінскай акругі г. Мінска, — гаворыць ён, — выпала вялікая ішчасце галасаваць за Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна. Як незвычайнае свята, мы сустрэлі згоду таварыша

Сталіна балатывацца ў Мінскі гарадскі Совет. Мы штодзённа адчуваем клопаты таварыша Сталіна аб савецкім народзе, аб яго гаспадарцы, навуцы і культуры. Гэтымі клопатамі прасякнута ўся палітыка партыі і ўрада. Я заклікаю ўсіх выбаршчыкаў Мінскай гарадской выбарчай акругі № 1 аддаць свае галасы за геніяльнага правадчыра савецкага народа — Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

— Я прагаласую за чалавека, які разам з нашымі стварыў большавіцкую партыю, — гаворыць выбаршчык падпалкоўнік Т. Рошчын. — Я рады, што буду галасаваць за чалавека, які вядзе краіну па шляху да камунізма. Я прывеў нас да перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, да мру, свабоды і шчасця. Дзякуючы сталінскім пціггодкам, мы забеспечылі сябе зброяй, хлебам, вугалем і ўсім неабходным для абароны сваёй айчыны. Сталін — надзея ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Я памятаю суровыя гады вайны, калі, вызваляючы вязняў Асвенціма, мы працягалі на сценах камер: «Масква. Крэмль. Вялікаму Сталіну. Вызваляй хутчэй, бацька родны!». У ім бацька свайго друга і настаўніка працоўнага ўсяго свету. Я з удзячнасцю аддам свой голас за Вялікага Сталіна!

Адзін за другім выступаюць рабочыя заводы імя Кірава стаханавец Жураўлёў, да машына гаспадыня Сямёнава, заслужаны дзеяч навукі праф. Марзон, вучанца 2-й сярэдняй жаночай школы Т. К. Тапешкіна. Іхнія словы прасякнута вялікай любоўю і пашанай да ўсенароднага кандыдата Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

З вялікай увагай прысутныя праслухалі выступленне сакратара ЦК КП(б)У Н. І. Гусарава. Ён адзначыў, што працоўныя Мінска і ўсёй рэспублікі бізмежна рады, што таварыш Сталін і яго палчэнікі далі згоду балатывацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета. Гэта прыдае нам больш сілы і ўпэўненасці, натхняе на выкананне задач, пастаўленых партыяй і ўрадам, абавязвае лепш працаваць, зрабіць узорнай работу Мінскага гарадскога Савета, каб хутчэй узняць горад з руін.

Галасуючы 11 студзеня за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, мы прадамаструем сваю адданасць Вялікаму Сталіну, веру ў ідэі партыі Леніна-Сталіна, бо партыя і Сталін выяўляюць маральна-палітычнае адзінства савецкага народа.

11 студзеня погляды ўсіх працоўных нашай рэспублікі будуць накіраваны на выбарчую акругу № 1, дзе будзе балатывацца

вацца Вялікі Сталін. Аднадздушным галасаваннем за свайго правадчыра беларускі народ пакажа, што ён і надалей пойдзе пад яго кіраўніцтвам наперад, да камунізма.

Таварыш Сталін — гэта Ленін сёння. Ён вядзе першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву — СССР па шляху, вызначаным Леніным. Усюды воля і геній Вялікага Сталіна забяспечвалі і забяспечваюць перамогу савецкага народа.

У дні Вялікай Айчыннай вайны наш народ перамог таму, што на чале яго стаяў геніяльны палкаводзец і мудры дзяржаўны дзеяч І. В. Сталін. У яго верыць народ. Пад яго кіраўніцтвам шырока разгарнулася пасляваеннае сацыялістычнае будаўніцтва. Працоўныя нашай краіны з вялікай самаадданасцю змагаюцца за пераважанне планаў пасляваеннай сталінскай пціггодкі.

Тав. Гусараў падрабязна спыніўся на ўнутраным і міжнародным становішчы, заклікаў выбаршчыкаў выбарчай акругі № 1 па выбарах у Мінскі гарадскі Совет дэпутатаў працоўных адзначыць аддаць свае галасы за ўсенароднага кандыдата Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

Удзельнікі схода прынялі пісьмо вялікаму Сталіну.

Дружны сям'ей падыходзяць усе грамадзяне рэспублікі да выбараў. Падрыхтоўка да выбараў садзейнічала яшчэ большаму росту палітычнай і творчай актыўнасці працоўных.

Уступішы ў трэці год пасляваеннай рэспублікі, які павінен стаць прашальным годам дэмакратычнага выхавання і чатыры гады, савецкія людзі адзначылі дзевяці гады перамогі над ворагамі імя Кірава і культурнага будаўніцтва. Справа гонару нашых вывадчы літаратуры і мастацтва — аднаўлення гераічнай працы савецкіх людзей у новых высокадзейных і высокаадукацыйных творах, апраўдальце тое вялікае давер, якое аказалі ім народ, вылучыўшы з іх асродкаў шмат кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў, а раней аб'явіўшы дэпутатаў у Вярхоўны Совет Саюза ССР і Вярхоўны Совет Беларускай ССР.

Сталінская Канстытуцыя, савецкі выбарчы закон гарантуюць удзел у выбарах кожнаму грамадзяніну нашай краіны. Кожны сапраўды дэмакратычны выбарчы ўзровень у краінах капіталізма.

У нашай краіне кожны сумленны чалавек, аддаючы свае сілы, веды і талент на службу Радзіме, вядзе ў перамогу.

Кандыдатамі ў дэпутаты вылучаны лепшыя прадстаўнікі навукі, літаратуры і мастацтва — прэзідэнт Акадэміі навук БССР Н. І. Грашчанкаў, народны артыст БССР П. П. Глебаў, паэты Пятруся Броўка і Максім Танк, народны артыстка БССР А. Б. Абуховіч, заслужаная артыстка БССР В. М. Малюкова, мастак С. Д. Лі і інш.

Усе гэтыя кандыдаты ў дэпутаты мясцовых органаў савецкай улады — верныя сыны і дачкі нашага гераічнага народа. Восем чаму заўтра ўсе, як адзін, выбаршчыкі павінны з'явіцца на свае выбарчыя участкі і аддаць свае галасы за сваіх пасланцоў.

Кожны выбаршчык павінен ведаць, што, галасуючы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, ён галасуе перш за ўсё за партыю Леніна — Сталіна, якая вядзе савецкі народ ад перамогі да перамогі, да шчыра большага росквіту нашай народнай гаспадаркі, нашай сацыялістычнай культуры.

Выбары ў мясцовыя Саветы нашай рэспублікі, як і ў іншых братах рэспубліках, будуць новай магутнай дэманстрацыяй маральна-палітычнага адзінства савецкага народа, яго згуртаванасці вакол большавіцкай партыі і савецкага ўрада, вакол вялікага Сталіна.

Адбыўся перадвыбарчы сход выбаршчыкаў выбарчай акругі № 127, дзе кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных балатывацца Іосіф Вісарыянавіч Сталін, таварыш Молатаў Вячаслаў Міхайлавіч.

За сталом прэзідыума т. т. Гусараў, Панамарэнка, Іаўчук, Казлоў, Трафіменка, Кісялёў, Бугаеў, Дзугашэўскі, сакратар Варашылаўскага райкома КП(б)У тав. Лішчэня, стаханавец радыёзавода імя Молатава тав. Байкова, дырэктар радыёзавода тав. Юдзевіч, Герой Савецкага Саюза тав. Кожар, выбаршчыца тав. Левіна і інш.

Пад бурныя апладысменты выбарацца ганаровы прэзідыум у складзе членаў Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з таварышам І. В. Сталіным. Слова прадстаўляецца даверанаму выбарчай акругі А. Трафімовічу.

— Выбаршчыкі нашай акругі, — гаворыць ён, — радуецца і ганарыцца тым, што яны будуць галасаваць за бліжэйшага палчэніка Леніна і Сталіна, за Вячаслава Міхайлавіча Молатава.

З прамовамі выступілі: навуковы супрацоўнік Акадэміі навук БССР тав. Камышанка, стаханавец заводу тав. Андрончык, палкоўнік Т. Нікіцін, малады выбаршчык — тав. Семьякоў.

З вялікай прамовай выступіў старшыня Савета Міністраў БССР П. К. Панамарэнка. Ён адзначыў, што ўсё савецкі народ сваім першым кандыдатам у дэпутаты мясцовых Саветаў назваў вялікага правадчыра народаў

таварыша І. В. Сталіна. Паведамленне таварыша І. В. Сталіна і таварышоў В. М. Молатава, А. А. Жданова, К. Е. Варашылава і А. А. Кузняцова аб згодзе балатывацца ў Мінскі гарадскі Совет дэпутатаў працоўных сустраў наш народ з вялікай радасцю. Гэтае паведамленне было адзначана на ўсіх фабрыках і заводах новымі вытворчымі поспехамі, далейшым разгортаннем сацыялістычнага спаборніцтва за выкананне пцігдовага плана ў чатыры гады.

Тав. Панамарэнка спыняецца на поспехах, якія мела наша краіна ў 1947 годзе ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

— Вялікі Сталін вучыць нас, — зазначае ён, — не спыняцца на дасягнутым, а ўвесь час імкнуцца наперад.

Тав. Панамарэнка гаворыць аб задачах мясцовых Саветаў у справе хутэйшага аднаўлення і развіцця разбуранай ворагам народнай гаспадаркі. Вялікае месца ў сваёй прамове ён адводзіць для характарыстыкі слаўнай дзейнасці кандыдата ў дэпутаты Мінскага гарсовета В. М. Молатава, паказвае яго як нястомнага змагагара за справу Леніна — Сталіна, барацьбіта за мір і незалежнасць народаў усяго свету.

Сход паслаў прывітальныя пісьмы любімаму правадчыру народаў таварышу Сталіну і таварышу Молатаву.

Імя Андрэя Аляксандравіча Жданова, выдатнага палчэніка Сталіна, буйнейшага дзеяча камуністычнай партыі і савецкай дзяржавы, шырока вядома працоўным Савецкага Саюза. Рабочыя, інтэлігенцыя горада Мінска вылучылі яго кандыдатам у дэпутаты сталінскага гарсовета і гэтым самым прадэманстравалі тую глыбокую арганічную сувязь, якая існуе ў нас паміж савецкім народам і яго баявым авангардам — партыяй Леніна — Сталіна.

Для нас, пісьменнікаў, імя таварыша Жданова непарыўна звязана з развіццём усяго нашага літаратурнага руху, з пастаючай і вырашэннем раду самых актуальных і хваляючых праблем савецкага мастацкага слова. Мы ўспамінаем першы з'езд савецкіх пісьменнікаў у 1934 годзе ў Маскве, калі закладваліся першыя асновы Саюза савецкіх пісьменнікаў. Пісьменнікі, якія прыхэлі на з'езд, прадстаўлялі розныя пакаленні, розныя напрамкі, розныя нацыянальнасці. Былі тут пісьменнікі, якія выхаваліся і пісалі яшчэ ў старым капіталістычным грамадстве, якія неслі яшчэ часам у сваёй творчасці груз непераадоленых перажыткаў буржуазнай спадчыны, але шыра і імкнуліся ўключыцца ў адзіную і магутную плынь новага жыцця, новага будаўніцтва. Былі тут пісьменнікі, якія яшчэ да рэвалюцыі звязалі свой лёс з рабочым класам, з яго рэвалюцыйным рухам. Былі пісьменнікі, якія ўпершыню пачалі пісаць у гады грамадзянскай вайны, у першыя гады пасля Кастрычніка. Былі тут пролетарскія, сялянскія пісьменнікі. З'ездам кіравалі Аляксей Максімавіч Горкі і Андрэй Аляксандравіч Жданавіч. Андрэй Аляксандравіч дапамог з'езду аб'яднаць у адзіным саюзе розныя — па сваёму паходжанню, узроству, нацыянальнасці — прадстаўнікоў мастацкага слова савецкіх народаў. Андрэй Аляксандравіч дапамог пісьменнікам вырацаваць адзіны статут Саюза, якога мы прытрымліваемся і да гэтага часу. Таварыш Жданавіч дапамог пісьменнікам наме-

ціць асноўныя шляхі далейшага развіцця савецкай літаратуры, тых шляхаў, якія прывялі яе да сапраўднага росквіту, якія зрабілі яе самай перадавой і самай ідэйнай літаратурай у свеце.

Залішні гаворыць тут аб той выключнай ролі ў развіцці літаратуры, у пераадаванні ўсёх літаратурных арганізацый, ператварэнні савецкай літаратуры ў магутны сродак нашай партыі ў камуністычным выхаванні савецкіх людзей, — ролі гэтых гістарычных дакументаў, як доклад літаратуры Жданова аб часопсах «Звязда» і «Ленінград» і яго выступленне на філасофскай дыскусіі. Доклад таварыша Жданова, як пражэктарам, асветліў пройзленыя шляхі літаратуры, ёе далёкае мінулае, у якім хаваліся некаторыя перашкіды і прычыны сучасных недахопаў, ідэйных зрываў і памылак пасоных пісьменнікаў. Доклад раскрыў перад намі ўсю сілу і магутнасць нашай літаратуры, ёе выключную ролі ў пасляваенным будаўніцтве сацыялістычнага грамадства і пераходзе да камунізма, раскрыў перад намі і тая пудоўныя перспектывы, якія чакаюць савецкую літаратуру ў будучым.

Слова таварыша Жданова (з яго выступлення на філасофскай дыскусіі) абкрылі і самарытцыя як асаблівую форму раскрыцця і пераадавання супярэчнасці сацыялістычнага грамадства, асаблівую форму барацьбы паміж старым і новым, паміж тым, што аджывае, і тым, што нараджаецца, у нас, у савецкім грамадстве, дапамагаюць пісьменнікам глыбей асэнсаваць усе працэсы развіцця савецкага грамадства, даюць у нашы рукі магутны сродак для рашучага падаплення нашай творчай працы, для ўзніцця на яшчэ больш высокую ступень беларускай савецкай літаратуры.

Працоўныя горада Мінска, у тым ліку і пісьменнікі, адзначылі аддадуць свае галасы за выдатнага дзеяча партыі Леніна — Сталіна, за буйнейшага дзеяча нашай эпохі — Андрэя Аляксандравіча Жданова.

Міхась ЛЫНЬКОЎ.

За Клімента Яфрэмавіча ВАРАШЫЛАВА

Клімент Яфрэмавіч Варашылаў — даўні друг беларускага народа. Не аднойчы надзеў ён нашу краіну і быў у самых разнастайных адносінах не толькі з нашым народам у цэлым, але і з пасонымі яго прадстаўніцтвамі. З вялікай цэльнасцю адзінства Клімент Яфрэмавіч аб беларускім народзе, як аб народзе-патрыёце, шчыра і аднадушна старэйшаму брату, рускаму народу, нашай гераічнай большавіцкай партыі, правадчы і настаўніку таварышу Сталіну; як аб народзе-героі, які не сцялю долю сваёй энергіі, свайго патрыятычнага энтузіязма аддаў агуньнаму абмаганню савецкіх народаў у цяжкай рэвалюцыйнай вайне — справе перамогі над ворагамі. Клімент Яфрэмавіч дарыў нам у папулярнейшым чалавек у нашым народзе, і народ наш горача любіць і высока цэньць свайго друга, дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай

сацыялістычнай рэспублікі. Клімент Яфрэмавіч заўсёды наш жаданы гоць і наш друг, які многа паклапаціўся аб беларускім народзе, каб дапамагчы яму хутчэй залічыць глыбокія раны, прычыненыя нашай краіне фашыска-нямецкай навадай.

Восем чаму так горача вітаем мы Клімента Яфрэмавіча, свайго кандыдата ў дэпутаты гарадскога Савета нашай сталіцы. З радасцю, з энтузіязмам аддадуць выбаршчыкі горада Мінска свае галасы ў дзень выбараў 11 студзеня 1948 г. дарогаму другу беларускага народа Кліменту Яфрэмавічу Варашылаву, якому беларускі народ і яго песьняры прысвечылі шчырыя словы сваёй песьні.

Няхай жыве Маршал Савецкага Саюза Клімент Яфрэмавіч Варашылаў!

ЯКУБ КОЛАС.

Слаўны сын народа

Імя В. М. Молатава шырока вядома і вымаўляецца з вялікай павагай не толькі ў Савецкім Саюзе, але і ва ўсім свеце. З юнацкіх год Вячаслаў Міхайлавіч аб'яў актыўную і вялікую работу ў большавіцкай арганізацыі ў якасці нястомнага арганізатара-падпольшчыка. Ужо ў 1912 годзе ён — адзін са стваральнікаў і кіраўнікоў газеты «Правда» і тады-ж, дваццацідзевяцігодным юнаком, ён уступае ў асабістую перапіску з В. І. Леніным. З таго часу Ленін і затым Сталін становяцца яго кіраўнікамі, і ад сцяга Леніна — Сталіна ён не адступаў ніколі, ні пры якіх умовах. Пад гэтым сцягам ён вядзе барацьбу з меншавікам, трацкістам і іншымі контррэвалюцыянерамі, імкнучыся згуртаваць большавікоў у дружную і моцную сям'ю. У прамове, сказанай ім у 1930 годзе ў сувязі з выбраннем яго старшынёй Саюзнай рэспублікі, Вячаслаў Міхайлавіч сказаў: «У мяне не можа быць большага жадання, чым быць на справе вучнем Леніна. Мне нядоўга прышлося працаваць пад непасрэдным кіраўніцтвам Леніна... На працягу апошніх год мне давялося ў якасці сакратара ЦК праходзіць школу большавіцкай работы пад непасрэдным кіраўніцтвам лепшага вучня Леніна — пад непасрэдным кіраўніцтвам таварыша Сталіна, — і я ганаруся гэтым...».

Усім сваім жыццём таварыш Молатаў

апраўдаў сваё званне вучня Леніна і Сталіна. Ён — адзін з самых выдатных будаўнікоў нашай сацыялістычнай дзяржавы, нашай гаспадаркі і нашай сацыялістычнай культуры. Як кіраўніку знешняй палітыкі Савецкага Саюза, яго належыць вялікая заслуга ў барацьбе за ідэю сацыялістычнага гуманізма ва ўсім свеце і адстойвання міжнароднага міра і дэмакратыі. У скарпіну культурных дасягненняў і гуманістычных ідэй ён сваім выступленнямі перад савецкім народам, незабыўнымі прамовамі ў Арганізацыі аб'яднаных нацый унёс многа палітычна-важнага, навукова-каштоўнага і ідэйна-новага. Акадэмія навук СССР выбрала яго ў лік сваіх вядомых ганаровых членаў, адзначыўшы гэтым, што В. М. Молатаў для нас, савецкіх людзей, не толькі палітычны і грамадскі дзеяч, але і вучоны сусветнага значэння.

Вялікім гонарам для выбаршчыкаў з'яўляецца галасаваць за кандыдата ў дэпутаты з такімі шматбаковымі талентамі, і няма сумнення, што імя таварыша Молатава, непахіснага палчэніка вялікага Сталіна, прыцягне галасы ўсіх тых, каму дорагі інтарэсы савецкай краіны і савецкай культуры і хто спачуввае вялікім міжнародным ідэям дэмакратычнай роўнасці і свабоды.

В. ПЕРЦАЎ,
сапраўдны член АН БССР.

За Андрэя Аляксандравіча ЖДАНОВА

Імя Андрэя Аляксандравіча Жданова, выдатнага палчэніка Сталіна, буйнейшага дзеяча камуністычнай партыі і савецкай дзяржавы, шырока вядома працоўным Савецкага Саюза. Рабочыя, інтэлігенцыя горада Мінска вылучылі яго кандыдатам у дэпутаты сталінскага гарсовета і гэтым самым прадэманстравалі тую глыбокую арганічную сувязь, якая існуе ў нас паміж савецкім народам і яго баявым авангардам — партыяй Леніна — Сталіна.

Для нас, пісьменнікаў, імя таварыша Жданова непарыўна звязана з развіццём усяго нашага літаратурнага руху, з пастаючай і вырашэннем раду самых актуальных і хваляючых праблем савецкага мастацкага слова. Мы ўспамінаем першы з'езд савецкіх пісьменнікаў у 1934 годзе ў Маскве, калі закладваліся першыя асновы Саюза савецкіх пісьменнікаў. Пісьменнікі, якія прыхэлі на з'езд, прадстаўлялі розныя пакаленні, розныя напрамкі, розныя нацыянальнасці. Былі тут пісьменнікі, якія выхаваліся і пісалі яшчэ ў старым капіталістычным грамадстве, якія неслі яшчэ часам у сваёй творчасці груз непераадоленых перажыткаў буржуазнай спадчыны, але шыра і імкнуліся ўключыцца ў адзіную і магутную плынь новага жыцця, новага будаўніцтва. Былі тут пісьменнікі, якія яшчэ да рэвалюцыі звязалі свой лёс з рабочым класам, з яго рэвалюцыйным рухам. Былі пісьменнікі, якія ўпершыню пачалі пісаць у гады грамадзянскай вайны, у першыя гады пасля Кастрычніка. Былі тут пролетарскія, сялянскія пісьменнікі. З'ездам кіравалі Аляксей Максімавіч Горкі і Андрэй Аляксандравіч Жданавіч. Андрэй Аляксандравіч дапамог з'езду аб'яднаць у адзіным саюзе розныя — па сваёму паходжанню, узроству, нацыянальнасці — прадстаўнікоў мастацкага слова савецкіх народаў. Андрэй Аляксандравіч дапамог пісьменнікам вырацаваць адзіны статут Саюза, якога мы прытрымліваемся і да гэтага часу. Таварыш Жданавіч дапамог пісьменнікам наме-

ціць асноўныя шляхі далейшага развіцця савецкай літаратуры, тых шляхаў, якія прывялі яе да сапраўднага росквіту, якія зрабілі яе самай перадавой і самай ідэйнай літаратурай у свеце.

Залішні гаворыць тут аб той выключнай ролі ў развіцці літаратуры, у пераадаванні ўсёх літаратурных арганізацый, ператварэнні савецкай літаратуры ў магутны сродак нашай партыі ў камуністычным выхаванні савецкіх людзей, — ролі гэтых гістарычных дакументаў, як доклад літаратуры Жданова аб часопсах «Звязда» і «Ленінград» і яго выступленне на філасофскай дыскусіі. Доклад таварыша Жданова, як пражэктарам, асветліў пройзленыя шляхі літаратуры, ёе далёкае мінулае, у якім хаваліся некаторыя перашкіды і прычыны сучасных недахопаў, ідэйных зрываў і памылак пасоных пісьменнікаў. Доклад раскрыў перад намі ўсю сілу і магутнасць нашай літаратуры, ёе выключную ролі ў пасляваенным будаўніцтве сацыялістычнага грамадства і пераходзе да камунізма, раскрыў перад намі і тая пудоўныя перспектывы, якія чакаюць савецкую літаратуру ў будучым.

Слова таварыша Жданова (з яго выступлення на філасофскай дыскусіі) абкрылі і самарытцыя як асаблівую форму раскрыцця і пераадавання супярэчнасці сацыялістычнага грамадства, асаблівую форму барацьбы паміж старым і новым, паміж тым, што аджывае, і тым, што нараджаецца, у нас, у савецкім грамадстве, дапамагаюць пісьменнікам глыбей асэнсаваць усе працэсы развіцця савецкага грамадства, даюць у нашы рукі магутны сродак для рашучага падаплення нашай творчай працы, для ўзніцця на яшчэ больш высокую ступень беларускай савецкай літаратуры.

Працоўныя горада Мінска, у тым ліку і пісьменнікі, адзначылі аддадуць свае галасы за выдатнага дзеяча партыі Леніна — Сталіна, за буйнейшага дзеяча нашай эпохі — Андрэя Аляксандравіча Жданова.

Міхась ЛЫНЬКОЎ.

За Анастаса Іванавіча МІКАЯНА

Вялікую радасць перажываюць у гэтыя дні працоўныя аднаго з прамысловых раёнаў нашай рэспублікі — горада Барысава.

Рабочыя хлебазавода вылучылі сваім кандыдатам у дэпутаты Барысаўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных Іванавіча Анастаса Іванавіча Мікаяна, члена Палчэніка вялікага Сталіна, члена Палітбюро ЦК ВКП(б), Намесніка Старшын Савета Міністраў, Міністра Знешняга Асяродку ССР Анастаса Іванавіча Мікаяна.

Таварыш Мікаян падзякаваў выбаршчыкам за аказанае яму давер'е і даў сваю згоду балатывацца ў дэпутаты Барысаўскага гарадскога Савета па 59-й выбарчай акрузе.

Вечарам 7 студзеня звыш 800 выбаршчыкаў прышлі ў залу клуба імя Горкага на свой перадвыбарчы сход.

З усхваляванымі прамовамі выступілі тэхнік хлебазавода тав. Шалай, інжынер аўтарамонтнага заводу тав. Фуфаеў, сакратар Барысаўскага гаркома КП(б)У тав. Пякоўскі, уроч тав. Бабалеў, сакратар Мінскага абкома КП(б)У тав. Малочка і інш.

Яны заклікалі выбаршчыкаў галасаваць за вернага сталіна І. А. Мікаяна.

З вялікім натхненнем удзельнікі схода паслалі прывітальныя пісьмы таварышу І. В. Сталіну і таварышу А. І. Мікаюну.

Імя В. М. Молатава шырока вядома і вымаўляецца з вялікай павагай не толькі ў Савецкім Саюзе, але і ва ўсім свеце. З юнацкі

Сустрэча Н. І. ГУСАРАВА з выбаршчыкамі

20 снежня ў клубе Мінскага аўтамабільнага завода адбылася сустрэча кандыдата ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета сакратара ЦК КП(б) Беларусі Нікалая Іванавіча Гусарава з выбаршчыкамі.

На трыбуне — давераны, інжынер-каструктар тав. Кокін. Ён характарызуе жыццёвы шлях, партыйную і грамадскую дзейнасць кандыдата і заклікае ўсіх выбаршчыкаў у дзень выбараў аддаць свае галасы за вернага сына савецкага народа і большэвіцкай партыі таварыша Гусарава Нікалая Іванавіча.

Слова прадстаўляецца сакратару камсольскага бюро тав. Мітрафанаву. Ён гаворыць:

— Мы будзем важнейшы завод у рэспубліцы. І наша пажаданне будучаю абраніку—больш аддаваць увагі заводу, дапамагаць нам не толькі ў завяршэнні будаўніцтва, але і ва ўмацаванні нашых партыйных, комсомольскіх арганізацый, рабочых кадраў, у большэвіцкім выхаванні іх.

— Дзень выбараў у мясцовыя Саветы,— заявіла маладая выбаршчыца тав. Атаманава,—будзе памятным днём у маім

жыцці. Я буду прымаць удзел у выбарах упершыню, як і многія мае таварышы на заводу. Наш наказ нашым будучым дэпутатам—хутчэй пабудаваць у пасёлку новую сярэднюю школу, што вельмі і вельмі неабходна.

Затым выступіў сакратар Мінскага гарадскога камітэта партыі тав. Грудзін. Ад імя гарадской партарганізацыі ён заклікаў выбаршчыкаў 11 студзеня сумленна выбраць свой грамадзянскі аб'явазак, арганізавана прыйсці да выбарчых урнаў і аддаць свае галасы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

У заключэнне з вялікай прамовай выступіў кандыдат у дэпутаты гарадскога Савета тав. Гусараў Н. І. Ён гаварыў аб задачах, якія ставяць перад выбаршчыкамі — рабочымі і будаўнічым аўтамабільнага завода. Тав. Гусараў падзякаваў калектыву завода і ўсім выбаршчыкам 48-й выбарчай акругі за давер, аказанае яму.

Пад бурныя апладысменты ўдзельнікі схода прынялі пісьмо таварышу Сталіну, у якім даюць абяцанне выканаць пяцігадовы план у чатыры гады.

Сустрэча П. К. ПАНАМАРЭНКІ з выбаршчыкамі

4 студзеня ў клубе Мінскага трактарнага завода адбылася сустрэча кандыдата ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета—Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР Панцеляімона Кандратавіча Панамарэнкі з выбаршчыкамі.

Сход адкрыў давераны тав. Жыгуноў. Ён характарызаваў тав. Панамарэнку, як дзяржаўнага дзеяча, вернага сына большэвіцкай партыі. З'яўляючыся Старшнёй Савета Міністраў БССР, ён аддае ўсе свае сілы, каб хутчэй адрадыць народную гаспадарку рэспублікі, залічыць цяжкае раны вайны.

— Я не сумняваюся, што тав. Панамарэнка і надалей будзе верным слугою народа, што ён апраўдае давер, выаршычакаў. Я заклікаю ўсіх выбаршчыкаў у дзень выбараў дружна з'явіцца да выбарчых урнаў і адзінадушна аддаць свае галасы за дастойнага кандыдата—Панцеляімона Кандратавіча Панамарэнку, — гаворыць у заключэнне тав. Жыгуноў.

Слова атрымлае намеснік галоўнага тэхнолага завода тав. Рудзюк.

— Не ўпершыню мы бачым тут таварыша Панамарэнку, — гаворыць ён. — Панцеляімон Кандратавіч часта бывае ў нас на заводзе, што дзясціна цікавіцца ходам будаўніцтва. Мы просім таварыша

Панамарэнку і ў далейшым аказваць нам дапамогу ў будаўніцтве, у хутчэйшым пуску першыя трактарнай прамысловы Беларусі.

Ад моладзі завода выступіў выбаршчык тав. Івашын. Ён просіць тав. Панамарэнку дапамагчы ў вырашэнні пытання аб будаўніцтве заводскага клуба.

Інжынер-хімік тав. Дралкіна ў сваім выступленні адзначыла вялікія заслугі тав. Панамарэнкі ў арганізацыі партызанскага руху ў Беларусі ў гады Айчынай вайны.

Ад партыйнай арганізацыі Сталінскага раёна выступіў сакратар Сталінскага раёна камітэта партыі тав. Дзімідаў, ад гарадской партыйнай арганізацыі—старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета тав. Дзугашэўскі.

Слова прадстаўляецца кандыдату ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета тав. Панамарэнку. Ён гарача дзякуе выбаршчыкам за аказанае давер і запэўнівае іх, што прыкладзе ўсе свае сілы, каб выканаць наказ выбаршчыкаў, апраўдаць іх давер. У заключэнне тав. Панамарэнка адказаў на шматлікія пытанні, заданыя выбаршчыкамі.

З вельміным узмахам удзельнікі схода прынялі тэкст прывітальнага пісьма таварышу Сталіну.

Пясняр савецкай рэчаіснасці

Паэтычная творчасць Петруся Броўкі — прыклад вернага служэння Агартара сваёй Радзіме, свайму народу. Болей дваццаці год слова паэта дапамагае савецкаму чалавеку будаваць новае, светлае жыццё.

Выхаванец ленинскага комсомола, П. Броўка прыйшоў у беларускую літаратуру ў тыя дні, калі наша бацькаўшчына была ахоплена энтузіязмам вялікай стваральнай працы, калі «кінула» партыя лозунг: перабудаваць краіну («Засяды гадоў»). Гэзвачайнасць і грандэзнасць жыццёвых працэсаў, які адбыліся і адбываюцца ў ачыныя паслы Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, захвалі маладога паэта, і ён цалкам уключыўся ў імкліваю плынь жыцця.

Нараджэнню Кастрычнікам моладзь, комсомольцаў і комсомолак, якія пад кіраўніцтвам партыі пераўтвараюць сваю радзіму, услушала П. Броўка:

Такім не загадаеш — стойце!
Энергія — шырай ракі,
Гэта растуць, ідуць комсомольцы — маладыя большэвікі («Малодосцы»).

Аб характары і тэматыцы творчасці паэта першых гадоў гаворыць ужо самі назвы вершаў: «Гды, як штурм», «Цэха-вая будні», «Шум, вагранка», «Кавалі», «На пагурачэй», «Ніч на фабрычным тасёку», «Зямля» і інш.

У В. Маякоўскага П. Броўка вучыцца залічнай выстрыні, палымнасці, дзейнасці слова, яго даходлівасці да масавага чытача.

Верш паэта заўсёды адгукаецца на самыя надзеныя пытанні жыцця краіны. Нараджэнне новых фабрык і заводаў, гарадоў і вёсак, герачная праца будаўнікоў першых сталінскіх пяцігодкаў, калектывізацыя сельскай гаспадаркі, падпашанне добрыту працоўных Савецкай Радзімы, рост сацыялістычнай культуры ў горадзе і вёсцы знаходзяць сваё адлюстраванне ў творчасці П. Броўкі даваеннага часу.

„ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА“
2 стар. 10 студзеня 1948 г.

У Вялікую Айчынную вайну паэтычна талент П. Броўкі значна ўзрос. З болей у сэрцы перажываў паэт-паэтыг часовую акупацыю ворагам беларускіх зямель. З прычымі словамі звыраўца ён да маці-Беларусі і ўпаўнена гаворыць, што «нас ніхто скарыць не зможа!» («Мудзек сель, беларусы», 1942 г.), што, «... і ў раненых часта, «зміце зямля і гэтую брыду, — і выйдзе Беларусь з напону!» («Мяці», 1941 г.). З-над яра Броўкі выходзяць вершы аб смелых і адважных змагарах за свабоду і незалежнасць сваёй Айчыны, словы нянавісі да нямецка-фашысцкіх вылюдкаў.

Упаўненасць паэта ў нашай перамозе зма настолькі цвёрдай, што яшчэ тады, калі не была скончана вялікая бітва, ён верыўся да новых тэм у беларускай літаратуры вайнавых часоў—аднаўленне нашых гарадоў і сёл, разбураных воражэй лавалай. Гэтую тэму пачынала паэма «Ясны кут» (1944 г.). Скрозь завесу параксанага думу і пылу, якая зацягвала тады галазонт Франтавой Беларусі, паэт бачыў «варот-суддаты-пераможцы да мірнай стваральнай працы; скрозь грукат бою ён чуў стук сякер і свіст рубанка, які адраджалі да руінах калгасную вёску.

За час пасля заканчэння Вялікай Айчынай вайны П. Броўка напісаў шмат твораў аб мужных савецкіх людзях, які самалёдан працоўны па залечанню ран вайны. Зноў, як і ў пачатку сваёй паэтычнай дзейнасці, паэт кіла да працы, да адбудовы разбуранага, услушала герачныя справы нашых дзеён, пая хвалу тым, што працоўны:

... уважліва, дбала,
Каб народ наш ўзімаўся і рое,
Каб не ведаў галечы і слёз,
Каб у золце поле шаптала,
Каб увесь уздытаў кватрталі,
Каб шумелі бары да нябёс.
(«Думы пра Маскву», 1946 г.)

Вялікае народнае дзякуй за шчаслівае жыццё ад імя беларускага народа кажа паэт лепшаму другу працоўнага беларуса, правядуры і бацьку таварышу Сталіну.

За напісанні ў 1946 г. паэмы «Хлеб» і «Думы пра Маскву», вершы «Брат і сястра», «Народнае дзякуй», «Каб мы стаць», «Спатканне» П. Броўку прысуджана Сталінская прэмія.

Паэт-патрыёт, верны сын свайго народа, Пятрусь Броўка—дастойны кандыдат у дэпутаты гарадскога Савета сталіцы.

І. КУДРАЦАУ.

ЛЮБІМЫ АКТОР

Працоўныя сталіцы Савецкай Беларусі пасылаюць у Мінскі гарадскі Совет лепшых прадстаўнікоў і сярод іх — любімага свайго актара Глеба Паўлавіча Глебава, народнага артыста БССР, лаўрэата Сталінскай прэміі, мастацкага кіраўніка Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы.

Глеб Паўлавіч Глебаў, як выдатны майстра савецкага тэатра, сфармаваў на нашых вачах на працягу апошніх паўтара дзесяткаў год. Цырычым, рост Глебава як актара адбываўся, галоўным чынам, на савецкай драматургіі, у тым ліку на беларускай савецкай і гэсе. Мы памятаем выступленне Глебава ў ролі Паўлы Няміры ў п'есе Кузьмы Чорнага «Бацькаўшчына» ў 1933 годзе. Глебаў стварыў яскравы вобраз сялянска-уласніка. Актар, з уласцівым яму вялікім майстэрствам, раскрыў душу гэтага шалёнага хіцця. Гэта быў і вонкава надзіва цікавы вобраз, але галоўнай якасцю Глебава як актара заўсёды з'яўляецца ўменне раскрыць унутраную сутнасць героя. Вось і ў гэтым вобразе ён бліскача раскрываў уласцікую праганітасць Паўлы Няміры, выступаў яго на ўсеагульнае ганьбаванне.

Яшчэ з больш складанай задачай меў справу Глебаў, калі ствараў вобраз Багдана Харкевіча ў п'есе Эдуарда Самуілавіча «Паголь воўка». Харкевіч—гэта мацеры воўк, які на працягу дваццаці год шкодзіў савецкаму сацыялістычнаму ладу. Ён хітра маскруецца пад сумленнага чалавека, імкнецца ашукваць чэсных людзей, крадзе давернасць сваёй уласнай дачкі Насці. Г. П. Глебаў не спрачае ўсіх бакоў характару ствараемага вобраза, а з вялікай сілай раскрывае падлю, наскрозь фальшывую і гнілую душу гэтага ворага, які страціў усялякае чалавечае аблічча, запраўдаўся замежным разведкам. Глебаў бліскача накіравае асуджанасць Харкевіча, надыход яго немінучай пагоні. Харкевіч, у мастацкай інтэрпрэтацыі Глебава, адчувае сябе сярод сумленных людзей вырадам, ваўком, на аблаву якога падняліся савецкія грамадзяне.

Іншая роля выпала на долю Глеба Паўлавіча ў камедыі К. Крапівы «Хто смецца апошні». Тут ён стварыў адзін з лепшых сваіх вобразаў—вобраз Тулягі.

Туляга—гэта сумленны навуковы працоўнік, але ў ім вельмі моцна жывуць пера-

жыткі капіталістычнага мінулага. Ён бязлічыв і па-грамадску не мужны чалавек. Гэта і скарыстоўвае прайдзісвет Гарлахвацкі. Але Туляга пад уліпым савецкага каліжыва, пад удывам грамадскасці знаходзіць у сабе мужнасць перамагчы свае хібы і выкрыць нягодніка Гарлахвацкага.

Г. П. Глебаў бліскача выконвае не толькі першую частку свайой ролі, дзе паказваецца смехатворная баялівасць Тулягі, але і думоўны і пераканальны фарбамі малюе нарастанне пералому ў яго душы і, нарэшце, казвае новае аблічча мужнага савецкага грамадзяніна. Туляга—адна з самых завершаных і арганічных таленту Глебава роля з яго шматлікага рэпертуара. А іх нямада створа актара. Гэта—Гарлагон у «Скупым» Малера, Халімон у «Партызанах» Кандрата Крапівы, Хартылан у п'есе В. Лаўрэна «За тых, хто ў моры», Пранцісь Пустарэвіч у «Паўлінцы» Янкі Купалы, стары Міхалковіч у «Крыжы» Кузьмы Чорнага. І, нарэшце, апошній бунай удачай і лебава з'яўляецца вобраз Кропіла ў п'есе Аркадыя Маўзона «Каваністанцыя Заслонаў». Калі да гэтага часу Глебаў у сучасных спектаклях даводзілася выступаць, галоўным чынам, у легатыўных ролях, дык тут актар атрымаў удзячную мажлівасць паказаць сябе ў воорае сцэнага, але перакананага савецкага патрыята. Мы адразу пачынаем люльць Кропіла з першага з'яўлення на сцэне, і потым ужо ні на хвілінку ён не пакідае нашай увагі. Яго суровае абыходжанне з асломанам, замавланне да свайго сябра Сідзіяна Крушыны, радасць з прычыны разгрома немцаў пад Масквой чаруюць нас сваёй неспраўдліва і шчырасцю. Глебаў стварыў пераканальны вобраз старога раоучага-патрыята.

Глеб Паўлавіч Глебаў знаходзіцца цяпер у росквіце творчых сіл. Ён чакае ад савецкіх драматургаў новых яскравых вобразаў, якія дапамаглі-б яму ўваслоць на сцэне рысы нашага герачнага сучасна-васіаршчыка, які прагаласуе за абранне ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета Г. П. Глебава, не памыліцца ў сваім вывады. Яны выбіраць вернага сына Савецкай Радзімы, выдатнейшага беларускага савецкага актара, які яшчэ нямада зробіць для развіцця савецкага тэатральнага мастацтва.

Алесь КУЧАР.

Мастак-грамадзянін

Характэрнай рысай Соф'і Лі з'яўляецца чачучы грамадзянскі аб'явазак. Гэтае чачучы асцягліва ўсё не жыццё і дзейнасць. Скончыўшы Віцебскае мастацкае вучылішча, яна свае веды і ўсю сваю энэргію аддае грамадству. Будучы выбранай членам Вялікай Айчынай вайны дэпутатам гарадскога Савета, яна з гонарам апраўдала давер выбаршчыкаў.

У час Вялікай Айчынай вайны Лі знаходзілася ў партызанскім атрадзе. Тут яна, лерамагаючы вялікае цяжкасці, выконвала ўсе даручэнні, які належылі сапраўдному савецкаму патрыяту. За самаадданнае служэнне Радзіме С. Лі была ўзнагароджана ордэнам Чырвонай Звядзі і медалем «За дорамогу над Германіяй».

Пасля заканчэння Вялікай Айчынай

вайны тав. Лі актыўна ўключылася ў мастацкае жыццё краіны. Яна—удзельніца ўсіх пасляваенных выставак. Асноўная гма яе твораў — герачная барацьба нашага народа ў партызанскіх атрадах. На ўсебеларускай мастацкай выстаўцы прадстаўлена карціна С. Лі «Партызанка ў дзюры» і рад пейзажаў, якія адлюстроўваюць прыгажосць прыроды Беларусі.

Агульным схода мастакоў Беларусі, вылучаючы Соф'ю Лі кандыдатам у дэпутаты гарадскога Савета, упэўнены, што яна сваёй самаадданай творчай і грамадскай працай цалкам апраўдае давер выбаршчыкаў і дапаможа справе аднаўлення і далейшага росквіту нашай Радзімы.

І. АХРЭМЧЫК,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР

Вечар сустрэчы маладых выбаршчыкаў з маладымі пісьменнікамі

Пі ініцыятыве літаратурнага аб'яднання пры рэдакцыі газеты «Гомельская праўда» ў клубе рачнікоў адбыўся вечар сустрэчы маладых выбаршчыкаў з маладымі пісьменнікамі гомельшчыны.

Старэйшы выкладчык Гомельскага педінстытута М. Карпачоў прачытаў лекцыю «Сталінская Канстытуцыя ў творчасці

На сустрэчы з выбаршчыкамі—рабочнікамі мастацтва

На сустрэчу ў кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета сакратаром ЦК КП(б) Беларусі Міхалам Трыфанавічам Іаучуком прыйшлі творчыя работнікі тэатра оперы і балета, артысты філармоніі і дзяржаўнай вэстрады, артысты Савецкай Арміі і раоучыя прадпрыемстваў 116 выбарчай акругі.

Сход, які адбыўся ў памяшканні Вялікага тэатра, адкрыў давераны заслужаны артыст БССР В. Шахрай.

Ён дае характарыстыку жыццёвага шляху тав. Іаучука, яго дзяржаўнай і грамадска-палітычнай дзейнасці. Давераны заклікае выбаршчыкаў аддаць свае галасы за кандыдата блока камуністаў і беспартыйных.

На трыбуне тав. Лушчыцкі — прадстаўнік Акадэміі навук БССР, каліжыў ікоі адзінадушна вылучыў тав. Іаучука кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета. Гаварыш Лушчыцкі гаворыць аб рабоце Акадэміі навук БССР і дае характарыстыку навуковай дзейнасці М. Т. Іаучука.

Заслужаны артыст БССР І. А. Мурамцаў крытыкуе работу Мінскага гарадскога Савета і зазначае, што рэканструкцыя Вялікага тэатра яшчэ не скончана, не забяспечаны кватэрамі многія творчыя работнікі тэатра, не ўпарадкавана плошча вакол будынка тэатра. Ён выказвае пажаданне, каб кандыдат у дэпутаты гарадскога Савета ужыў захады да вырашэння гэтых важных для далейшай працы тэатра пытанняў.

На сходзе таксама выступіў дырэктар тэатра оперы і балета тав. Тэлічан, палінагоўнік тав. Першы, рабочы тав. Вылакоўскі і ад камуністычнай арганізацыі вараўшчыцкага раёна — сакратар РК КП(б) тав. Гурскі.

З прамовай выступіў тав. М. Т. Іаучук. Спінаўшыся на характарыстыкі міжнароднага і ўнутранага становішча Савецкага саюза, таварыш Іаучук падрабязна гаворыць аб дасягненнях БССР у галіне народнай гаспадаркі і сацыялістычнай культуры.

М. Т. Іаучук указвае на дапамогу саюзнага ўрада і асабіста таварыша Сталіна БССР і сталіцы рэспублікі Мінску.

— Мінскі гарадскі Совет, — кажа тав. Іаучук, — павінен у 1943—1949 г.г. многа папрацаваць у галіне прамысловы і грамадскага жыллёвага будаўніцтва. Патрэбна стварыць уласныя будоўнічыя кадры і пры дапамозе насельніцтва вырашыць жыллёвае пытанне. Горад павінен быць прыведзены ў належны парадак.

Песня на ўзбраенні народа

Сталіца ордэнаванасяй Беларусі выбірае свой Совет працоўных. Сярод кандыдатаў у дэпутаты і наш Максім Танк—адзін з оуінейшых беларускіх паэтаў, сын большэвіцкай партыі, актыўны грамадскі дзеяч. Дзямі я прысутнічаў на сустрэчы Максіма Танка са сваімі выбаршчыкамі. Рабочыя і інжынеры фабрыкі імя Тэльмана казалі многа добрых, працоўных слоў пра жыццёвы і творчы шлях паэта. Максім Танк у адказным слове заявіў:

— Завяраю вас, таварышы, што буду верным слугою народа!

Максім Танк праз увесь свой жыццёвы шлях быў сапраўдным і верным слугою народа. Яго грознасць і палымныя вершы калікі працоўных Заходняй Беларусі на оарабцы з прыгтыталнікамі. Паэт, не аючыся ні турмы, ні пакут, казаў у 1937 годзе:

А я хачу сонца засеяць на свеце
І ворагам кнуць у вочы з-над сэрца
Амрсканыя кроуы гарачаю верш.

Яго песня заўсёды была і ёсць на ўзбраенні народа.

Паэт з іоным правам кажа, што Гэта песня прайшла праз гады і мур, Павуціне параўнаў калючых драцоў. Гэта песня гарэла ўначы і гарыць— і таму на чымаолы кладу яе зноў.

Мы чулі гнёўны звон песні М. Танка ў 1941 годзе, калі ён заклікаў вастрывы і каваль зброю на нямецкіх захопнікаў.

Пімен ПАНЧАНКА.

мець прыгожыя вялікія насаджэнні. Неабходна забяспечыць насельніцтва электра-энергіяй і ў адпаведнасці з плямамі сталінскай пяцігодкі пабудаваць новыя школы, дзіцячыя сады, аднавіць усе культурныя установы, стварыць належны бытавыя умовы для працоўных мастацтва і навукі.

Тав. Іаучук гаворыць аб вельмім значэнні савецкага мастацтва, якое духоўна узорувае народ, абуджае ў яго патраўнічы пачуцці і імкненне да радаснай творчай працы, запяляе сэрцы людзей агнем энтузіязма. Працоўнікі мастацтва БССР з гонарам выконваюць свой нацэны аб'явазак перад народам. Яшчэ задаўга да Вялікай Айчынай вайны беларускае мастацтва заваявала пачэснае месца ў мастацтве нашай вялікай Радзімы, асабліва ў час дэкады беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе ў перыяд Вялікай Айчынай вайны нашы паэты, артысты, музыканы натхнілі савецкіх воінаў і герачных партызан на бесмяротныя подзвігі ў імя сацыялістычнай Айчыны.

Пасля вайны аднаўлены і наладзілі сваю працу ўсе установы мастацтва, выпраўданы памылкі ў рэпертуарнай палітыцы нашых тэатраў, якія цяпер знаходзяцца на правільным шляху. Тэатры БССР паказалі глядачам змястоўныя спектаклі на актуальныя тэмы нашай сучаснасці і герачнай гісторыі беларускага народа і лепшыя творы рускай класікі, беларускае савецкае мастацтва знаходзіцца на шляху росквіту.

У 1948 годзе савецкі народ будзе святкаваць трыццацігоддзе БССР. Працоўнікі мастацтва павіны да гэтага ўсенароднага свята стварыць новыя оперы, сімфоніі, спектаклі, паказаць у іх свае высокае майстэрства.

ЦК ВКП(б) і таварыш Сталін паставілі перад нами задачу не толькі аднавіць культурныя установы, але і перамагчы даваенны ўзровень развіцця культуры, вырашыць гістарычную задачу — зраоць ўсіх нашых рабочых і сялян культурнымі і адукаванымі. Праца нашых вучоных і дзеячоў мастацтва павіны праславіць народ так, як яго праславілі герачныя беларускія партызаны. Неабходна данесці палітычны і навуковыя веды, дасягненні літаратуры і мастацтва да шырокіх народных мас. Ця ў вырашэннем гэтых задач працуе ЦК ВКП(б) і ўрад, навуковыя установы, установы мастацтва і грамадскія арганізацыі.

У заключэнне тав. Іаучук гарача дзякуе выбаршчыкаў за давер і абяцае апраўдаць яго ў сваёй практычнай рабоце.

Мы чулі ўсхваляваны голас паэта і ў дні перамогі:

Таму ў дзень урачысты святы
Хай слёзы радасці паляюць,
У чарах сонца закіпае,
Пялюць салют сталы гарматаў!

«Песня на старонках нашых газет» часопісам мы чытаем новыя творы паэта, у якіх ён аявае людзей пасляваеннай пяцігодкі, вялікі подзвіг працы. Мы чуём яго голас і на радзіме, і ва ўніверсітэцкай аўдыторыі, і ў калгаснай хаче.

Асабліва моцна і чыста гучаць вершы Танка, калі ён кранае тэму сацыялістычнай Радзімы, калі ён гаворыць пра Вялікага Сталіна:

Няма ва ўсёй маёй Радзіме
Кутка, дзе-б ласкай і цяплом
Не вымаўлялі-б яго імя,
Дзе не было-б яго святлом.
Ён усюму даў шчасце, волю;
Зярыў—оазмежных ніў прастор,
Народу—сонечную долю,
А песні—шлях да самага зор.

Песня паэта, азораная святлом, сталінскіх ідэй, дапамагае народу Савецкай Беларусі адбудоваць сваю краіну, выхоўвае ў людзей пачуццё любові да нашай Радзімы і нянавісці да тых, хто рыхтуе новую вайну.

Максім Танк будзе дастойным дэпутатам Мінскага гарадскога Савета.

Пімен ПАНЧАНКА.

ВЫХАВАНАЯ НАРОДАМ

Жыццёвы шлях Анны Браніславаўны Абухоўч—шлях чалавека, якога выхавала большэвіцкая партыя і савецкая ўлада; творчы шлях яе — гэта шлях перадавой савецкай актрысы.

Анна Абухоўч прыйшла ў тэатр у 1927 годзе 19-гадовай дзючыняй, якая меда ўжо за плячыма дзесяцігадовы працоўны вопыт. Часта актараў папракаюць тым, што яны не ведаюць жыцця. Гэтым напраніку Анну Браніславаўну нельга— з дзевяці гадоў даваўся ёй, да гэтага оспрытуальнай дзючыняй, забраць сябе на хлеб: я

Н. А. НЯКРАСАЎ

ПАЭТ І НАША РАДЗІМА

Някрасаў—крытык

Сярод выдатных імён рускіх паэтаў і пісьменнікаў, авяных славай і любою нашага народа, імя Н. А. Някрасава займае адно з першых месцаў. У творчасці Някрасава выявілася вялікая нявысечанасць да эксплуатацыі, у яго асобе наш народ бачыў уважальнае свайх светлых імкненняў і мар.

Някрасаў жыў і тварыў у гады жорсткага разгула рэакцыі, прыгонства, кашталістай эксплуатацыі. Ад 40-х і амаль да канца 70-х гадоў XIX стагоддзя Някрасаў не выпускаў з рук піра, верна служачы свайму народу. Паэт жыў надзеяй бачыць сваю радзіму «свабоднай, гордай і шчасливай» і ў той-жа час праз усё жыццё бачыў вакол сябе цяжкія пакуты сялян, рабочых і гарадскога беднага.

Някрасаў аддаў сваю «музу помсты і жалю», «бязумо пасечаную музу» на бачыць за вызваленне свайго народа. Ён «варыў», што паэзія павінна служыць не «чыстаму мастацтву», а свайму шматпакутнаму народу. Як палымны патрыёт сваёй радзімы, паэт пісаў:

Не может сын глядеть спокойно
На горе матери родной,
Не будет гражданин достойный
К отчизне холоден душой.

Звяртаючыся да паэтаў, Някрасаў патрабаваў, каб яны былі грамадзянамі. Ён лічыў, што паэтычнае вартасць твораў павінна залежаць ад вышэйшых палітычных ідэалаў паэта. Праўда жыцця, якую паэт вобразна раскрываў перад чытачамі, кадала вочы памешчыкам і капіталістам, абуджала ў народзе ўсведамленне сваіх правоў і клікала яго на барацьбу. Многа цяжкіх малюнкаў жыцця прыгнечанай класу паказваў Някрасаў. Ён спяваў песні пратэсту супраць цяжкага лёсу сялянства, паказваў усю жудасць рэкрутчыны, раскрываў гора двойчы прыгнечанай сялянскай жанчыны.

Паэт бачыў цяжкую працу на капіталістай фабрыцы, пакуты людзей, бесчалавечную эксплуатацыю пауперызаванага сялянства на пабудове чыгуны.

Някрасаў чуў бясконцыя стогны рускага народа ва ўсіх кутках роднай зямлі: на дзяды, па дарогах, у турмах, рудніках. Любімай патам родная рака Волга была ў той час ракой людскіх стогнаў:

Волга! Волга! Весной многоводной
Ты не так заливаешь поля,
Как великою скорбью народной
Переполнилась наша земля.

Але плач і стогны, якія чуў Някрасаў, аб якіх расказваў ён у сваіх вершах, ніколі не перарасталі для паэта ў адчай. Някрасаў быў рэвалюцыйным дэмакратам, публіцыстам, Чарнышэўскага і Дабралюбава, кіраўніком і арганізатарам трыбуны рэвалюцыйна-дэмакратычнай думкі — часопіса «Сучаснік», паэтам, які палымна верыў у перамогу свайго народа над цёмнымі сіламі рэакцыі і эксплуатацыі.

Народ у Някрасава не веча цярплівы. У паэме «Каму на Русі жыць добра» ёсць упамінанне аб паўстанні сялян цэлымі вёскамі. Грамадскі работнік Ярымі Гірын у той-жа паэме застапаецца за сялян, якія бунтавалі ў памешчыка Абрубкава.

У лігандзе «Аб двух вялікіх грэшніках» разбойніцкаму атаману Кудзеву нават даруюцца ўсе грахі, калі ён б'е чужом у срэдзі памешчыка Глухоўскага, жорсткага эксплуатацара.

Сам Някрасаў сваімі вершамі заклікаў сялян да рэвалюцыйнага паўстання:
Душой! Без счастья и воли
Ночь бесконечно длинна.

*
В. САЎСУН
*

Бура бы грянула, что ли?
Чаша с краями полна.
Вуснамі Грыгорыя Дабрасклонава ў паэме «Каму на Русі жыць добра» паэт апявае шлях рэвалюцыйнай барацьбы, па якому ідуць

Лишь души сильные,
Любвеобильные,
На бой, на труд,
а ў песні Грышм ёсць намёк на рэвалюцыю:

Русь не шелохнется,
Русь — как убитая!
А загорелась в ней
Искра сокрытая—
Встали—неожужены,
Вышли — непрошены:
Жита по зернышку
Горы нашоены!
Рать подмаеется
Ненчисливая!
Сила в ней скажется
Несокрушимая!

У «Разважаны каля параднага пад'езда» Някрасаў звяртаецца да народа з запытаннем:

Ты проснешься ль, исполненный сил?
Рэвалюцыйная свядомасць Някрасава аднаўляла ў мастацкай форме вобразы рэвалюцыйна-змагароў, што вызначыла стварэнне гісторыка-рэвалюцыйнага пазм «Дэкабрысты», «Няшчасныя». Паэт прысвячае выдатны радкі сваіх вершаў вялікім дзеячам рэвалюцыйна-дэмакратычнага руху Вялікаму, Дабралюбаву, Шаўчэнку.

Някрасаў верыў у шчасце сваёй Радзімы, якую любіў палымнай душой патрыёта. Ён раскрываў каштоўныя якасці рускага народа:

Бежит поток живой и чистый
Еще немых народных сил:
Так под корою Сибири льдистой
Золотоносных много жил.

Са шчырым лірызмам пісаў паэт аб сваёй радзіме:

Да, только здесь могу я быть поэтом.
Някрасаў услаўку характэрна рускай жанчыны, якая «прондет — словно солнце осветит, посмотрит — рублем подарит».

Паэт адзначыў выдатныя рысы рускага нацыянальнага характару: мужнасць, непахіснасць, сілу, адсутнасць у рускага чалавека падаўліччасці, імкненне яго ва ўсім ісці да канца, не спыняючыся на поўдарозе.

Выдатна гэтае нацыянальнае рускае рыса намалювана ў паэме «Дэкабрысты» ў характэрнах жонкаў дэкабрыстаў, якія охлы састаны на катаргу. Жанчыны ў імя свайго маральнага абавязку паехалі ўслед за змагарамі.

Някрасаў любіў рускую прыроду. Намала сваіх вершаў прысвядзі ён характасту роднага пейзажа. Але гэтую прыроду паэт ніколі не успрымаў у духу суцэльнага эстэтызма. Яна ў яго заўсёды звязана з працоўным чалавекам, сацыяльна асцэнавана. Вось чаму Някрасаў любіць часта супрацьстаўляць прыгажосць прыроды цяжкаму жыццю прыгнечанага чалавека.

Някрасаў у поўным сэнсе слова паэт народны. Яго сувязь з народам не толькі ў ідэйным змесце, тэматыцы і характэрах вобразна-персанажаў, але і ў мастацкай форме.

Метафары, параўнанні, эпітэты, пагаворкі і прымаўкі, матывы і нават рытм для

сваіх вершаў чэрапа ён з народнай творчасці.

Паэзія Някрасава так злілася з фальклорам, што многія яго творы самі сталі народнымі і даўно спяваюцца шырокімі масамі нашага народа, як любімыя песні. Паэт заўсёды верыў у вялікі творчыя сілы свайго народа. Ён ведаў, што настане час, калі магутнасць народа выявіць сябе ў вялікай барацьбе, у вызваленні ад прыгнёту, у высокай культуры і творчасці.

Покажет Русь, что есть в ней люди,
Что есть грядущее у ней, —
пісаў Някрасаў у паэме «Няшчасныя».

Геній вялікага рускага паэта Н. А. Някрасава, яго незгасальная слава народнага песняра застанлі ва ўспрыняцці чытачоў дзюга не менш важныя бакі яго творчай дзейнасці. Мы мільвалі забываем аб ім як аб выдатным рэдактары лепшага часопіса XIX стагоддзя — «Сучаснік». Мы неадцэняем яго як аўтара некаторых цікавых раману. Мы мала думаем пра яго вострыя вадзілі і драматычныя сцэны. У нашай памяці зусім згладзіліся ўспаміны аб ім, як аўтары цікавых крытычных артыкулаў.

Між тым, апошнія даследванні паказваюць, што ён як крытык пакінуў вялікую

*
Праф. Б. НЭЙМАН
*

валіся пад непасрэдным уздзеяннем Вялікага. Вялікі крытык цаніў Някрасава не толькі як паэта, але і як аўтара артыкулаў, якія выклікалі «сагало і здзіўленне». Пазней крытычныя погляды паэта паглыбляліся пад уплывам Чарнышэўскага, якому пасля прыпісвалі артыкулы, напісаныя Някрасавым: настолькі ў асобных выпадках супадалі іх меркаванні.

Някрасаў як крытык стаў на пазіцыях рэвалюцыйнага дэмакрата. Гэта выяўлялася перш за ўсё ў разуменні ім ролі паэзіі як магутнай зброі ў барацьбе за перабудову жыцця.

У той час, калі рэакцыя і ліберальныя крытыкі сцвярджалі неабходнасць адмежаваць мастацтва ад сапраўднасці, Някрасаў сказаў праніклівыя словы, значэнне якіх не страціла сваю сілу і ў нашы дні: «Няма навуцы для навукі, няма мастацтва для мастацтва, — усё яны існуюць для грамадства, для таго, каб узвысіць чалавека».

У імя праўды, сумлення і чалавечай годнасці пісьменнік абавязаны падмаць грамадскі настрой, амагца з «папатыяй» і выкрываць ганебныя з'явы жыцця. Усё гэта робіць пісьменнік настаўнікам жыцця. Так Някрасаў і разумее ролі пісьменніка. Ён пісаў Талстому: «У нашай айчыне ролі пісьменніка ёсць перш за ўсё ролі настаўніка». Прычым абавязак такога настаўніка — быць абаронцам «звяжанага і прыгнечанага».

Пісьменнікам-грамадзянінам, які ідзе ў бой за перакананні, за любоў, паэт выступае ў сваіх вершах. Такі-ж ён і ў сваіх артыкулах, і ў заўвагах, якія сустракаюцца ў розных лістах. Але абавязак грамадзяніна не ёсць нешта такое, што неамагчыма пазбавіцца. Дабралюбаў дакараў Тургенева за тое, што ў яго разуменні абавязак ёсць нешта пакутлівае, але немінуае.

Някрасаў не ведае разрыву паміж абавязкам і жаданнем, яго паэзія не трывала лічыцца. Грамадзянства становілася выўленнем яго свабоднай волі: «У гэтых адносінах я, магчыма, больш верны свабоднай творчасці, чым многія іншыя».

Гэтае патрабаванне грамадзянства, натуральна, спалучаецца з другім — палітычнай накіраванасцю паэзіі. Някрасаў лепшым творам лічыў той, які можна назваць «глыбока рускім». Выдатны той верш, у якім «бяздольнае рускага».

Усхваляваны творчасцю ранняга Талстога, паэт з захапленнем усклікае: «Дарзвітай руская зямля!». Разам з тым Някрасаў паказвае абмежаванасць, аднастайнасць і бясколеранасць п'ес Палявога, некалі перадавога журналіста, а потым прыхільніка самаўладства. Някрасава абразлілі вершы Бенядыктава, які не знайшоў нічога іншага для ўслаўлення Расіі, як рускую

задхвацкую «барыню», бабу на печы і сівст фурмана. Такі патрыятызм, заўважце Някрасаў, даўно і правільна адначасна назвае вяснога.

Для Расіі, для яе росквіту неабходны іншы патрыятызм: «Любоў да айчыны заключаецца перш за ўсё ў глыбокім, палымным жаданні ёй добра і росквіту... у гарачым спачуванні да ўсяго добрага ў ёй і ў высокародным абурэнні супраць таго, што замажуджае шлях да дасканаласці».

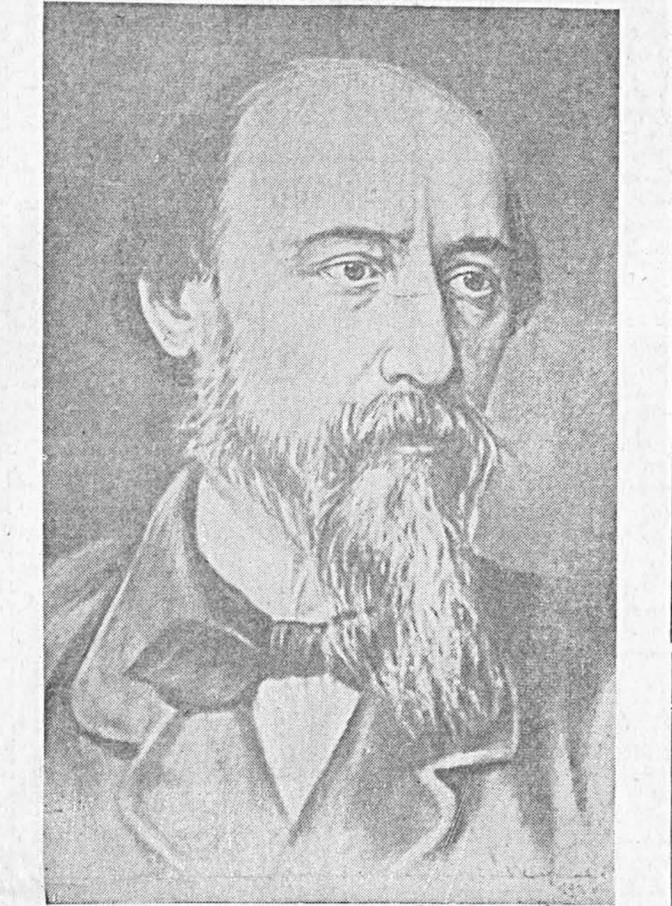
Рэалізм Някрасаў лічыў галоўнай дарогай для літаратуры. Паэта глыбока абуралі п'есы рэакцыйнага рамантыка Кукальніка, мяшчанскія меладрамы, што панавалі на сцэне Александрыйскага тэатра.

Някрасаў, як праўдзюжлівы Вялікага, быў абаронцам гоголеўскай, так званай натуральнай школы. Ён цаніў яе за паварт да надзённасці, за тое, што яна «не пагардае парывамі і пакутамі ніжэйшага беднага свету», за шырыню яе сацыяльнага дыяпазона, за гуманны погляд на тых, што пакутуюць і прыгнечаны. Але патрабаванне рэалізма, веданне жыцця і адлюстраванне яго ў тыповых з'явах не выключалі для яго прызнання некаторых элементаў рамантызму. Выступаючы супраць рэакцыйнага рамантызма Кукальніка, Някрасаў абараняў рамантызм, які накіраваны ў будучыню і заклікае да лепшага. Ён за раманам, якія паказваюць чалавека лепшым, чым ён ёсць. Але Някрасаў не за тое, каб «даравалі адсутнасць зместу і нават сэнсу за некалькі трапных выразаў, гладкасці і мілагучнасці». Народны паэт патрабаваў глыбокага зместу ў літаратурных творах.

Някрасаў ведае, што ідэйнасць сапраўжна мастацкага твора павінна спалучацца з дэсканаласцю формы. Ён любіць вершы Пушкіна за жаданне паэта ўбачыць народ разнавольным, за «мужны, сумлены, добры і ясны характар паэта», які выявіўся ў яго творах, за паэтычную прыгажосць яго рытмічных радкоў: «Якая паэзія! Якая музыка!» Ён паважае Гоголя за выкрывальную сілу яго сатыры. За малюнкамі, поўнымі гнева і сарказма, ён адчувае асабліва лірыку гоголеўскага вобразаў. Імяна Някрасаў, выдатны майстра верша, звярнуў увагу чытачоў на выдатны талент Цютчова — паэта, раней малавядомага. У сваіх артыкулах і лістах Някрасаў рабіў цікавыя заўвагі Астроўскаму і Талстому аб мастацкай форме іх твораў.

Геніяльны паэт і глыбокі знаўца мастацкіх твораў, Някрасаў жыў інтарэсамі айчыны. Ён верыў у духоўную магутнасць рускага народа, у яго прыгожую будучыню. Гэтую веру ў жыццё і ў мастацтва Някрасаў выказаў у вядомых словах, боўных упэўненасці ў заўтрашні дзень, які «будзе лепшы, чым сённяшні».

Для нас, савецкіх людзей, зразумелая гэта вера паэта ў будучыню. Мы, як і Някрасаў, толькі з бодым веданнем шляху і дзеючых сіл, бадаёра ідзе у будучыню.

Прайшло трыццаць год для смерці Някрасава. За гэты час многае змянілася ў жыцці нашай Радзімы. Бера Някрасава ў будучыню свайго народа уважальна ў жыццё. Рускі народ грудзьмі праклаў сваю шырокую ясную дарогу і па гэтай дарозе паеў наперад, да шчасця народны вылікай савецкай сям'і.

Не пакуты цяжкай паднявольнай працы, а радасць стваральнай працы адчуваецца патомкі някрасаўскіх герояў і гераінь.

Вершы Някрасава дарагі для нас, як выаўленне лепшых вольналюбівых сіл нашага народа, яны ўвайшлі ў залатую скарбоніцу гісторыі нашай літаратуры, яны дамагалі разліць шырокім морам «пагок жыцця і чысты народных сіл», аб якім спяваў паэт.

На працягу 40—50-х г. г. Някрасаў на старонках «Літаратурнай газеты» і, асабліва, «Сучасніка» апублікаваў вялікую серыю артыкулаў і заўваг то пад псеўданімам, то аанімна. Сабраныя разам і надрукаваныя зноў, яны склалі-б вельмі зместоўную кнігу, якая раскрывае-б цікавыя старонкі ў дзейнасці вялікага паэта.

Праўда, Някрасаў не пакінуў нам вялікіх разгоруных крытычных работ. Яго артыкулы — гэта ў пераважнасці водгукі на тэатральныя пастаноўкі, рэцэнзіі на выданні кнігі, агляды бягучых нумароў часопіса або зборнікаў пасобных паэтаў. Але ва ўсім гэтых артыкулах і крытычных выказваннях Някрасава выяўляецца яго востры розум, яго погляды на ролі літаратуры ў жыцці народа.

Крытычныя погляды Някрасава фарма-

Рускія крытыкі і пісьменнікі пра Н. А. Някрасава

Ці ведаеце Вы, што Вы паэт — і паэт сапраўдны?

В. Г. БЯЛІНСКІ.

Першае месца ў цяперашняй літаратуры публіка прысьвячае Вам... Сапраўды ў Вас велізарны талент... Ці ёсць што-небудзь

немагчымае для Вас, ці ёсць вышэйшае, недаступнае для Вас?

Н. Г. ЧАРНЫШЭЎСКІ.

Някрасава, як паэта я паважаю за яго гарачае спачуванне да пакут простага чалавека, за сумленнае слова, якое ён заўсёды гатовы вымавіць за беднага і прыгнечанага. Хто здольны напісаць вершы «Філантроп», «Эпілог да ненапайскай паэмы», «Ці еду ўчопы на вуліцы цёмнай», «Саша», «Жывучы аднаведна са строгай маральлю», — той можа быць упэўнены ў тым, што яго ведае і любіць жывая Расія.

Д. І. ПІСАРАЎ.

Незвычайны гэта чалавек. Я в ім без хвалявання гаварыць не магу... І што такое мы пішам? Навошта? А вось ён... адным поглядам усю душу пераверне.

Г. І. УСПЕНСКІ.

Не прыніжаючы ні на хвіліну ні вялікіх алтароў Пушкіна і Лермантава, ні больш сціплым, але выдатным помнікам—Аляксее Талстога, Цютчова, Фета і іншых, мы ўсё-ж гаворым — няма ў рускай літаратуры такога чалавека, перад якім з любоўю і паважай схіляліся-б ніжэй, чым перад памяццю Някрасава.

А. В. ЛУНАЧАРСКІ.

Творы Някрасава на беларускай мове

Дзяржаўнае выдавецтва БССР у гэтым годзе выпускае асобныя кніжкі паму Н. А. Някрасава «Каму на Русі жыць добра», «Герал Таптыгін» (у перакладзе А. Якімовіча) і зборнік вершаў «Дзеці» (пераклад А. Якімовіча і М. Гамолкі).

ВЯЛІКІ ПАТРЫЁТ

Пытанне аб адносінах Някрасава да заходне-еўрапейскай літаратуры вельмі актуальнае: вялікі паэт-дэмакрат умеў так чырова ацываць сучаснае яму з'явы заходняй літаратуры, што яго адносіны да Захада і ў нашы дні могуць быць узорам для многіх пісьменнікаў.

Пясняр гора і пакут рускага народа, Някрасаў быў адным з найвялікшых патрыётаў. Любоў да радзімы, да свайго народа — дэргае, што кідаецца ў вочы ў яго творчасці. Паэт больш чым хто-небудзь другі меў права звярнуцца з заклікам да М. Е. Салтыкова-Шчадрына, які ехаў лячыцца за мяжу:

О нашей родине унылой
В чужом краю не позабудь,
бо сам Някрасаў ніколі і нідзе не забываў сваёй радзімы. У 1856 годзе, вярнуўшыся з-за мяжы, ён пісаў:

Спасибо, сторона родная,
За твой врачующий простор!
За дальним Средиземным морем,
Под небом ярче твоего,
Искал я примиренья с горем
И не нашел я ничего.

Как ни тепло чужое море,
Как ни красна чужая даль,
Не ей исправит наше горе,
Размыкает русскую печаль.

Някрасаў мала і неахвотна перакладаў замежных паэтаў. У яго самабытны рускі перш чымка было пранікнуць чаму-небудзь чужаземнаму.

У пачатку 40-х гадоў разгарнулася плёная дзейнасць Някрасава ў якасці літара-

М. ГІН

дзейнасці ён—прціўнік сляпога перыямання заходне-еўрапейскай літаратуры.

У сваіх тэатральных рэцэнзях Някрасаў неадразава выступав супраць перапраб і прыстасавання да рускіх нормаў трэцэступенных французскіх вадзельяў. У другой палове 40-х г. г., калі трэцім выданнем вышла ў нас пошыла перакладная апопесць «Вясковы доктор», Някрасаў абурался тым, што гэтая слабая апопесць з яе лжыва-ідэальным каханнем «трапіла ў тры выданні». Выступаючы ў «Сучасніку» з рэцэнзій на адно з гэтых выданняў («Музе» сучаснай замежнай літаратуры», выпуск 4), ён падкрэсліваў бязглуздасць і недасканаласць гэтай апопесці і супрацьстаўляў ёй рускую апопесць і нават не сталічнага, а іранічнага аўтара—апопесці пісьменніцы А. Я. Марчанкі «Тры варіяцыі на адну тэму» з яе кнігі «Падарожныя заўвагі». Такое супрацьстаўленне зусім абгрунтавана. Апопесць Марчанкі таксама прысвечана тэме кахання, але ў яе творы каханне жыццёвае, натуральнае, а не ідэальнае. Адчуваецца ў Марчанкі і сацыяльны фон: каханак гераніі становіцца буйным чыноўнікам і ператвараецца ў сухога кар'ерыста, што ў выніку губіць каханне.

Гэта не выпадковае і не адзінае выступленне Някрасава супраць бульваршчыны, якая ў вялікай колькасці пранікала да нас з Захада. Значна пазней у «Заўвагах да часопіса» за кастрычнік 1855 года Някрасаў даў рэзкую адмоўную ацнку перакладнаму а імяцкай мовы раману Гак-

лендара «Еўрапейскія негры». Прывёўшы вытрымку з пошыла апісання гераніі раману, Някрасаў піша:

«Хто ў наш час, акрамя немцаў яшчэ бяздарнага, здольны такімі фарбамі маляваць сваю геранію? Хіба жартам. Не, нездарма ўся Еўропа прызнала, што лёгкая літаратура ў Германіі (маецца на ўвазе мастацкая літаратура — М. Г.) перажывае перыяд упадку, што чэраць з яе няма чаго».

Някрасаў бачыў перавагу рускага чытача над еўрапейскім у тым, што ён, рускі чытач, усё больш і больш адвароваецца ад нізкапробнай паэтычнай прадукцыі. «У паэзіі»,—піша Някрасаў,—наша публіка ляўнае сабой нешта асаблівае, патрабавальнасць яе ў гэтых адносінах нават большая, чым у адукаваных еўрапейскіх публік. У той час, як у Германіі і ва Францыі сярэдзінныя паэты выдуюць цэлыя тамы бясколераных і вялікіх вершаў (а калі выдаюць, дык напэўна і знаходзяць чытачоў), у нас выданне кнігі пасрэдных вершаў—справа, якая прыносіць страты і нават кідае на аўтара нейкі цень».

Тут-жа Някрасаў пратэтуе супраць выдання «французскіх раману», якія крытыкуюцца і якія ўсё-такі выдаюцца. Шкоду захаплення лёгкадумнымі французскімі раманамі, якія карысталіся поспехам у адсталай частцы рускай публікі, Някрасаў бачыў у тым, што гэтыя раманы адводзілі чытача ад надзённых сацыяльных праблем сучаснасці. Значна пазней, у вершы «Газетная», на пытанне:

Почему же французским романам Предпочтение мы отдаем?—

Някрасаў адказвае:

Не изыток хорошего тона,
Не картин соблазнительных ряд.
Нас отсутствие «мрака и стона»
К юным влечет...
указваючы тым самым на адсутнасць са-

цыяльна-грамадскай праблематыкі ў французскіх раманам.

Адамуляючы пошылу бяздэійную літаратуру, якая пранікала да нас з Захада, Някрасаў, аднак, быў далёкім ад агульнага недыферэнцыраванага адмаўлення ўсёй заходне-еўрапейскай літаратуры наогул. Класікі еўрапейскай літаратуры, найвялікшыя рэалісты Захада заўсёды атрымлівалі ў Някрасава заслужаную высокую ацнку. Ён выказа цану Шапскура, станючы ацэнкі якога мы знаходзім у крытычных артыкулах Някрасава. З сучасных яму пісьменнікаў Някрасаў асабліва высока цаніў Дікенса і Тэкэрыя. Але як-бы высока ні ацываў Някрасаў тых або іншых з'явы заходне-еўрапейскай літаратуры, яны ў яго вачах ніколі не засланялі сабой роднай рускай літаратуры. «Люболю Тэкэрыя,—пісаў ён Тургенева 6 (18) снежня 1856 г.—Пасля цябе гэта любімы мой сучасны пісьменнік».

У сувязі з гэтым нельга не сказаць некалькі слоў аб сусветным значэнні творчасці Някрасава.

Не глядзячы на імкненне рэакцыйнага буржуазнага літаратурнага панаменшчкі ролі і значэнне Някрасава, яго паэзія яшчэ пры жыцці паэта пачала пранікаць за мяжу, перш за ўсё, вядома, у брацкіх славянскіх краінах. Ужо ў 1856 годзе польскі паэт Людвіг Кандратовіч надрукаваў пераклад верша Някрасава «Філантроп» у «Газете Варшавскай». Гэты пераклад зроблены да з'яўлення ў свет першага зборніка вершаў Някрасава (не лічычы юнацкага зборніка «Мары і гукі»).

У 1860 годзе быў надрукаваны яго-ж пераклад верша «На Волзе». У гэтым-жа годзе ў адным з чэшскіх часопісаў, у прыдадку да артыкула аб творчасці Някрасава, былі надрукаваны пераклады трынаціці яго вершаў («Паэт і грамадзянін», «Ці еду ноччу...», «Філантроп», «Забятая вёска»,

Владзімір Сасюра

(Да 50-годдзя з дня нараджэння)

З дня з'яўлення ў друку першых вершаў Владзіміра Сасюры — а з таго часу яго ім'я належыць да ліку найбольш паважаных нашым чытачом паэту. Валодаючы велізарнай сілай лірычнага ўздзеяння на думкі і пачуцці людзей, В. Сасюра аддаў свой талент служэнню Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, саветскай Радзіме, камуністычнай партыі. Ідэямі саветскага патрыятызма прасякнуты яго вершы — у гэтым галоўная прычына іх папулярнасці ў народзе, які бачыць у асобе паэта не толькі выдатнага мастака, але і палыміяна грамадзяніна магутнай сацыялістычнай дзяржавы.

В. Сасюра пачаў творчую дзейнасць у першы год Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, калі маладая саветская рэспубліка ў баях адстоіла сваю незалежнасць, сваё права расці і развівацца ў адзінай сацыялістычнай дзяржаве.

Данекі рабочы, чырвоначырвоны, В. Сасюра адразу рахуе, ча супрацьстаяць сваю творчасць паэзіі дэкаданса, творчасці буржуазных нацыяналістаў і ўсіх тых, хто за маскай «чыстага мастацтва» хаваў сваю варожасць да саветскага дзяржаўнага ідэалагі.

У яго лірычныя вершы, а таксама паэмы пачытаў 20-х гадоў адлюстравалі баявыя справы сацыялістаў з контррэвалюцыянаў, пачуцці і іскравыя тыповага пралетарскіх мас.

Рэвалюцыйна-рамантычная тэма грамадзянскай вайны была ў гэтыя гады пачата пэўна і затым працягнута ім у наступныя перыяды ў жыцці нашай краіны. Ён заўсёды, на розных этапах сваёй творчасці, звяртаецца да гэтых тэм не толькі як да ўспамінаў юнацтва таго пакалення, якое народжана кастрычніцкай бур'яй, але і як да слаўнай гераічнай традыцыі нашага народа.

У ранніх творах В. Сасюры знайшла сваё выяўленне важнейшая і зусім новая якасць евоецкай лірыкі — арганічнае спалучэнне

грамадскіх гераічных матываў з матывамі глыбока лірычных перажыванняў.

Пяснір Саветскай Украіны В. Сасюра вельмі выразна адчувае ўсё новае, што прынесла Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ў жыццё нашай краіны. У паэме «Днепрабуд» ён адным з першых на украінскай саветскай паэзіі ўсталяваў новую індустрыяльную Украіну, шум ея заводаў, свабодную працу яе сям'ю, яе вядучую будучыню і сацыялістычныя расквіты.

Іолаас В. Сасюры гучыць усхваляючы і півчотна, калі ён гаворыць пра саветскую крану і саветскіх людзей, але гэты голас робіцца бязлітасна — гнеўным, калі паэт выкрывае ворагаў нашага дзяржаўнага ладу.

У гады Вялікай Айчыннай вайны В. Сасюра, як і іншыя украінскія саветскія паэты, быў разам са сваім народам, з гераічнай Саветскай Арміяй. Яго гнеўныя вершы, поўныя непакінутай веры ў нашу перамогу над фашысцкімі варварамі, гучалі ў тыле і на фронце, натхнялі саветскіх людзей на высокародныя подзвігі ў ім'я сацыялістычнай Радзімы.

Усім лепшым, што ёсць у яго творчасці, паэт абавязаны нашай камуністычнай партыі. Яна яго вучыла, справядліва крытыкавала за памылкі, выводзіла яго на светлы шлях.

Іагартыя і ўрад высока ацанілі заслугі вядмага В. Сасюры перад саветскім народам: саветскай літаратурай. У 1939 годзе Праўдзім Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў паэта ордэнам «Знак Пачота», а ў 1943 годзе — ордэнам Чырвонага Сцяга і ў гэтым годзе ордэнам Леніна ў сувязі з шмідзесяцігоддзем з дня нараджэння.

У дзень шмідзесяцігадовага юбілею В. Сасюры саветская грамадскасць ушаноўвае яго — вернага сына нашай Радзімы і большыцкай партыі, натхнёнага лірыка сацыялістычнай рэвалюцыі, які адыграў значную ролю ў духоўным узбагачэнні украінскай саветскай культуры.

Е. АДЭЛЬГЕЙМ.

На секцыі драматургаў

Гэтымі днямі на паседжанні драматычнай секцыі Саюза саветскіх пісьменнікаў БССР адбылося абмеркаванне новай п'есы Ільі Гурскага «Хлеб», прысвечанай паказу барацьбы калгаснікаў за ўрадавай да ўмовах пасляваеннага жыцця Беларусі. У абмеркаванні твора прынялі ўдзел драматургі і крытыкі К. Крапіва, П. Глебка, А. Кучар, У. Агіевіч, В. Вітка і інш.

Большасць выступаўшых адзначалі якасць у твора каштоўнай тэмы і цікава залучаных вобразаў. Канфлікт паміж Бондарам — старэйшай калгасі і Анішчуком, яго намеснікам, праўдзівым і ў асноўным пісьменніку ўдаўся. У п'есе паказана, што гэтыя людзі прычымліваюцца розных поглядаў аб адыхах калгаснага аднаўлення.

Анішчук цягне гаспадарку назад, ён зрабіўся пераходкай на шляху карысных пачынанняў Бондара і тых, хто яго падтрымлівае. Аднак цікавага задуму вышасца пісьменніка пры дапамозе застарэлых драматургічных сродкаў, якія пераходжаюць зрабіць яснай ідэю твора. Недастаткова выразна паказана ў п'есе роля інтэлігенцыі.

— Паводле п'есы выходзіць, — сказаў К. Крапіва, — што інтэлігенцыя стаіць у баку і толькі вучацца ў калгаснікаў. К. Крапіва адзначыў слабасць канфікта і напружанасці дзеяння ў п'есе.

Аб недахопах мовы і недастатковай тыпнасці некаторых вобразаў гаварылі ў сваіх выступленнях П. Глебка, А. Кучар,

ПОГЛЯД У БУДУЧЫНЮ

ПІІІІ ПЕСТРАК

У новагоднім нумары газеты «Літаратура і мастацтва» пералічваюцца нымі ўсё, што напісана некаторымі пісьменнікамі ў мінулым 1947 годзе і што будзе вылісана некаторымі пісьменнікамі ў 1948 годзе. За 1947 год пералічана пяць прозішч, а за 1948 год — наменчана дваццаць. Уся-ж рэшта пісьменніцкай масы акрэслена словамі: «і інш...». Наш Саюз надлічвае больш шмідзесяці пісьменнікаў і трэба было-б аб гэтым не забываць. Падобная з'ява ў нашай практыцы стала сістэмай. Дарэчы ці не дарэчы, большасць пісьменнікаў заўсёды акрэсліваецца кароткім незакончаным словам: «і інш...».

З гэтай прычыны варта прыпомніць выказванні Максіма Горкага на Першым Усеаюзным з'ездзе пісьменнікаў СССР: «Ці не думаеце вы, што вельмі падкрэсліваючы і ўзвышаючы адну і тую самую фігуру, мы тым самым зацімаем рост і значэнне дзюх?» ... «Разумеюцца, я не схільны прапаведваць «ураўнілаўкі»... Але я боюся, што празмернае расхвальванне адных здольна выклікаць у другіх пачуцці і настрэй, шкодныя для нашай агульнай справы, для нармальнага росту нашай літаратуры».

І далей: «І асабліва трэба вучыцца нам павважаць адзін другога. Гэтага нам не хапае, і гэта павінна быць выхавана ў нашым асяроддзі». Ідучы за выказваннямі Горкага далей, трэба нам не забываць, што спароднітва і канкурэнцыя дзве розныя рэчы — яны варажыя адна другой. Канкурэнцыя — гэта спадарожны мяшчанаств, зноўшэйшы перажытак капіталізма. Спандорнітва — гэта свабодная, натхнёная праца саветскіх людзей для адной агульнай мэты.

Літаратура не твораць адзін, два чалавекі — літаратура ёсць праца калектываў. І хацелася-б, каб гэты прынцып, зусім лясны і натуральны, нам не забываўся.

Другое, што хочацца прыгадаць. Кожны наступны год у нашай сацыялістычнай краіне з'яўляецца годам далейшага росту, росту ва ўсіх галінах жыцця, а значыць, кожны наступны год вымагае і ідэалагічнага росту. Гэта ў першую чаргу датычыцца кіраўнікоў нашых літаратурных часопісаў. Я мару аб шырэйшых гарызонтах нашых рэдактараў. Хочацца, каб яны ўмелі па-сапраўднаму любіць кожны талент, каб яны не прапусцілі ні аднаго слававітага твору, без розніцы, кім ён напісаны, каб яны былі вернымі слугамі літаратурнай творчасці і сталі вышэй ўзровень асабістых сімпатый і антыпатый. Трэба, каб яны пракладалі шляхі для крытыкі, каб вымагаць яе і ў крытыкаў і ў пісьменнікаў.

Толькі гаварыць на паседжаннях аб крытыцы — гэтага мала. Крытыка патрэбна не толькі для саміх крытыкаў, але і для шырокага чытача. Крытыку і аб крытыцы трэба пісаць.

Як вядома, у тэматыку нашай літаратурнай працы, агулам кажучы, уваходзяць тэмы аб Айчыннай вайне, аб партызанскім руху, аб аднаўленні народнай гаспадаркі. Справа кожнага пісьменніка выбіраць сабе тую ці іншую тэму, але перад пісьменнікамі

Таварыш Ладзіжын апраўдваецца!

У газеце «Літаратура і мастацтва», у нумары ад 25 кастрычніка, быў надрукаваны артыкул Р. Няжай «Кіраўніцтва, якое да кіруе» аб дрэннай рабоце Кіраўніцтва на справах паліграфіі і выдавецтваў пры Саветзе Міністраў БССР.

Назвычайна названага Кіраўніцтва т. Ладзіжын спатрэбілася ўсяго толькі 50 дзён для таго, каб прыслыць у рэдакцыю адказ на гэтую карэспандэнцыю. Мы гаворым «усюго толькі 50 дзён», бо давесці — наспраць логіцы фактаў, — што падначаленая т. Ладзіжыну ўстанова і ўся паліграфічная прамысловасць рэспублікі працуе калі не безадкорна, то ва ўсім выпадку вышэй, чым на чавёрку, — задача, якую дзякка выканаць і за больш працяглай тэрмін.

Аб нізкай пісьменнасці прысланага ў рэдакцыю дакумента не будзем гаварыць. Іакім гэта на сумленні т. Ладзіжына. А вось аб фактах, якімі т. Ладзіжын спрабуе аспрэчваць зусім правільную крытыку работы Кіраўніцтва на справах паліграфіі і выдавецтваў і падначаленых яму прадпрыемстваў, упамінаючы неабходна.

І. Тав. Ладзіжын робіць выгляд, нібы-та ён згаджаецца з крытыкай фактаў выпуску урака і кускага афармлення кніжнай прадукцыі, і ўсталявае, што «у зборніку А. Цітова «Салдатскія строки» замест пазым і адзін экзэмпляр брашуры былі пералічаны вершы Антона Вялічэва». Іава, іадыжын тут базюжына блытае. Ніякай пазым у зборніку вершаў К. Цітова «Салдатскія строки» ніколі не было і няма і таму немагчыма нават самым зўзятым уркаароам «уклочаць» вершы Вялічэва замест неіснуючай пазым. Калі т. Ладзіжын жадае разстумачыць рэдакцыі сутнасць аднаго з відаў друкарскага браку, ён нават не павінен казаць нам, што некаторыя экзэмпляры кніжкі А. Вялічэва «Свята» былі пералічаны ў вокладку кніжкі К. Цітова «Салдатскія строки». Праўда, гэта не было-б для рэдакцыі асабліва новай, бо імяна газета «Літаратура і мастацтва» паказала тав. Ладзіжыну на падоўжым орак у кніжнай прадукцыі, але ўсё-ж мы мелі-б хоць нейкую падставу думаць, што тав. Ладзіжын сур'езна адносіцца да таго, што ім падпісваецца. Новым тут з'яўляецца толькі свяджанне т. Ладзіжына, што брак быў дапушчаны не самай, як у адным экзэмпляры. Гэта свяджанне тав. Ладзіжын распаўсюджвае і на другую кніжку, даказваючы, што «гаксама дапушчаны брак у адным экзэмпляры кнігі «Разгневаная зямля» і голкі ў кнізе «Георгі Скарына» «брак быў дапушчаны ў адным ці двух экзэмплярах».

У якасці катэгарычнага і зусім вырпальнага аргумента ў карысць правільнасці гакга свяджанна т. Ладзіжын высювае дырэктара друкарні імя Сталіна т. Беркаваловіча, які «сам асабіста» правяраў усе

кніжныя магазіны Мінска, але ім «нідзе бракавалых кніжак не было знойдзена».

Нам невядома, колькі магазінаў абышоў г. Беркаваловіч і колькі экзэмпляраў кніг ён там правяраў. Карысна было-б, каб орак выявіўся ў цэхах друкарні, а не на кніжных паліцах магазінаў. Але калі г. Ладзіжын спраўдавае жадае ўзвуніцца ў аспадставасці «сваёй тэорыі» аб «аднаэкзэмплярнасці» кніжнага браку, дык ня-лі ён зойдзе ў бюджэту імя Леніна і лапросіць там хаця-б таго-ж «Георгія Скарына». Ды і нашы чытачы могуць дапамагчы яму пазбавіцца ад прамернага апшымства ў поглядах на якасць работы асноўных кнігадрукуючых прадпрыемстваў рэспублікі.

Тав. Ладзіжын піша нам, што «за дапушчаны брак рабочыя брашуруючыя і бракерскія ў 1946 годзе былі зняты з работы». Іа-першае, прычым тут 1946 год, калі зборнікі «Салдатскія строки» і «Свята» вышлі ў свет у маі і чэрвені, 1947 годзе, а па-другое, навошта здымаць з работы людзей, які за два гады працы дапусцілі ўсяго голкі адзін ці два выпадкі браку? Ці не заада та ўжо гэта крыва?

Зразумела, што справа не ў гэтым. Зразумела, што не тры і не чатыры экзэмпляры бракавалых кніг было выпушчана з друкарні. Іава, Ладзіжын, імкнучыся апраўдвацца, проста не зводзіць канцы з канцамі.

2. Там, дзе т. Ладзіжын ужо ніяк не можа аспрэчваць правільнасці фактаў, ён аоо спасылкаецца на выношчэнне іншых арганізацый (напрыклад у невыкарыстанні сродкаў на капіталаўкладанні взнаваты «Іаганназія, якія будуць») або зусім смежворна аовяргае факты, заовяваючы тут-жа ў другім сказе пра тое, што ён свяджае, іава, першым. Тав. Ладзіжын апраўдваецца: «ао рабоце цынкаграфскага цэха друкарні імя Сталіна аўтар не мае рацыі, калі ён гаворыць, што цэх, які правіла, не працуе з-за адсутнасці цынку, або кіслаты гваздарові, чым ёсць у запасе на 7 мес. цаў. Перабоі бываюць з-за адсутнасці азотнай або салінай кіслаты». Дык чаму ўсё-ж такі не мае рацыі аўтар артыкула, які надрукаваны ў газеце «Літаратура і мастацтва»?

Тав. Ладзіжын адзначае ў сваім пісьме ў рэдакцыю, што фактаў хабарніцтва, якія мелі месца ў цынкаграфіі, яму ўстанавіць не ўдалося. Вельмі шкада. Здыўляе толькі, як т. Ладзіжын не змог «уставіць» шырокавядомых фактаў, аб якіх адкрыта гаварылася нават на вытворчых нарадах у самай друкарні.

Ці не здаецца Вам, т. Ладзіжын, што замест правільнага рэагавання на крытыку ў друку Вы спрабуеце адкасуцца простаі бюракратычнай адпідкай на 5 лістах з 4 лістамі «фактычных» дадаткаў?

Літаратура для масавых бібліятэк

Бібліятэрны калектар Камітэта па справах культуры-асветных устаноў пры Саветзе Міністраў БССР накіраваў у абласныя, гарадскія і раённыя бібліятэкі рэспублікі новую партыю палітычнай і мастацкай літаратуры.

Сярод накіраваных кніг творы

В. І. Леніна, І. В. Сталіна, М. Горкага, А. Талстога, Н. Гогаля, В. Караленкі, А. Гайдара, А. Суркова, Я. Коласа, Я. Купалы, А. Куляшова, П. Броўкі і інш.

Для хат-чытальняў і сельскіх клубаў накіравана 370 бібліятэчак з выбарчай літаратуры.

На здымку: нар. арт. БССР І. Ждановіч у ролі Нэві і засл. арт. БССР Б. Кудраўцаў у ролі Брэта («Глыбокія карэнні» ў тэатры імя Янкі Купалы). Фота Г. Бугаенкі.

Т. БУШКО „ГЛЫБОКІЯ КАРЭННІ“

(У Беларускай Дзяржаўнай тэатры імя Янкі Купалы)

«Глыбокія карэнні» — другі паэма «Руськая патанія» спектакль аб сёнешняй Амерыцы, які ўбачыў глядач нашыя сталіцы. Стаўчына на сваёй сцэне п'есу праграўсіўных амерыканскіх пісьменнікаў — Д. Гоу і А. Д'Юсо, тэатр меў на мэце стварыць сьняжгал глыбокага сацыяльнага гучання. Аб гэтым яскрава сведчыць не толькі ўдумліва і сур'езна рэжысёрская праца над тэкстам п'есы, але і цікавае актёрскае тлумачэнне і распрацоўка асобных вобразаў.

Трэба сказаць, што мэта, якой дамагаўся тэатр, дасягнута. Спектакль атрымаў востры, прасякнуты сапраўднай палыміянасцю, тэндэнцыйны ў лепшым сэнсе гэтага слова, а таму — хвалючы. Спектакль зрывае маску з Амерыкі і паказвае нам сапраўдны твар «дэмакратыі долара».

Перад глядачом праходзіць невялікі па часу кавалак пасляваеннага жыцця буржуазна-арыстакратычнай сям'і з адным з малельскіх гарадкоў Паўднёвай Амерыкі. На гэтым фоне разгортваецца трагедыя лёсу афіцэра амерыканскай арміі, вэтэрана вайны негра Брэта Чарлаза. Але гэта — аўтаматычная трагедыя. Герой — не гіне, ён ідзе шукаць шляхі ў будучыню, ідзе на адкрытую барацьбу. У спектаклі гэтыя матывы пратэсту, барацьбы гучаць значна мацней, чым у п'есе.

У спектаклі больш выразна і рэзка, чым у п'есе размакваны дзве групы персанажаў, які ўвабляюць сабой два сцены, два светлагляды ў Амерыцы. У спектаклі, у адрозненне ад п'есы, дом сям'яра пакідае адначасова з Брэтам Чарлазам, яго маткай Балэй, Нэві і Ганэй, таткам і праграўсіўным пісьменнікам Гоуард Мэрык. Тэатр у напрамку ўзмацнення сацыяльнага гучання спектакла пайшоў далей за аўтара п'есы. І гэта зусім правільна. У такім «сваім» прычтанні і тлумачэнні п'есы яскрава выявіўся рэжысёр, які здольны самастойна і аргументальна думаць і вырашаць. Але калі-б мы пачалі шукаць рэжысёрскі непасрэдна ў спектаклі, дык не знайшлі-б яго. Мы не

вядліваць», прыдзецца шмат што змяніць у Амерыцы. Праўда, у пачатку спектакля ён яшчэ не пазбыўся ад адной апошняй ілюзіі, што дасягнуць гэтага можна шляхам разумных рэфрэм. З акту ў акт, крэк за крокам Кудраўцаў пераканаў і паслядоўна паказвае вышыванне сацыяльнай свядомасці ў Брэта. І ў канцы спектакля, калі на пытанне Нэві: «А ці ёсць выхад? Ці ёсць які-небудзь выхад?» Брэт, увесць паглыблены ў сабе, залумена, але цвёрда адказвае: «Я буду шукаць яго» (дарэчы, гэты слоў няма ў тэксте п'есы). І мы ўпэўнены, што гэта так і будзе, што Брэт зойдзе, урэшце, гэты адна-правільны выхад.

Не менш удава вобраз малодшай дачкі сям'яра Лэнгдана — Джэнеўры (Нэві), створаны І. Ждановіч. Дзякуючы таленавітаму, сапраўды майстэрскаму выкананню ён стаў адным з цэнтральных вобразаў спектакля. Артыстка глыбока раскрыла ўнутраны свет гэтай, такой не падобнай да людзей яе асяроддзі, дзюўчыны. Нэві-Ждановіч — своеасаблівы прамень святла ў змрочным свеце рэакцыянераў — Лэнгдана. Непасрэдна і вялікай шчырасцю павявае ад кожнага яе слова, кожнага паўзруку, гэта. Незабыўная сцэна Нэві з Брэтам, з Мэрыкам. Праўда, магчыма, Ждановіч у пачатку спектакля знаедаду ахопалаецца паказам «дзіцячых» рысуў у характары сваёй гераіні. Але такая трактоўка ролю мае пэўную рацыю. Гэтым толькі ярчай адзначаецца момант пастаўлены гераіні пасля яе першай сапраўднай сутычкі з усёй жорсткасцю жыцця ў «бласлаўнай» Амерыцы. Аднак патрэбна зрабіць адну заўвагу. Глыбокае і чыстае каханне Нэві-Ждановіч да Брэта з'яўляецца цяпер амаль адзінай пабуджалнай прычынай усіх яе паводін. У вобразе, створаным артысткай, асабліва моцна гучыць тэма каханя. Гэта, пэўным чынам, адводзіць увагу глядача ад сацыяльных праблем у бок чыста інтымных перажыванняў гераіні. І нават у канцы ШІ акта, дзе здавалася-б, згодна ідэйнай накіраванасці спектакля, павінен быў моцна прагучаць упэўнены голас гераіні, голас чалавекі, які ідзе змагацца за новае жыццё, за лепшы парадок рэчаў, у ітананцыях Нэві-Ждановіч, калі яна гаворыць: «Я павінна радавацца, што пакідаю гэты душыны горад», яны адчувае нейкую нязвучнасць. Нібы гераіня сама яшчэ добра не ведае — радавацца ёй ці не. Зразумела, гэта адначасова момант развіцця гераіні з каханым, разліна, магчыма, але-ж Нэві павінна радавацца ўжо таму, што ідзе па адным шляху з Брэтам, ідзе да адной і той-жа мэты.

Менш удаўся ў спектаклі ролі сям'яра Лэнгдана і яго старэйшай дачкі Алісы. Артыст Краўцоў малое Лэнгдана адной фарбай. Перад ім з самага пачатку нейкі хворы стары, грубы, рэзкі, бурчлівы, які хрэмерна часта узвышае голас да крыку, нават без асаблівых на тое прычыны. Цяжка здагадацца, да якой ступені сацыяльнай лясцы належыць ён, назіраючы яго паводзіны на сцэне. Але, ва ўсімкі разе, знешняе гэта не сям'яра, не самы уяўлявы жыхар горада, не чысткароўны арыстакрат, які з пыхай чытае надліс не «фамальным» гадзініку: «Чэсць вышэй за ўсё».

У першым акце рабаўлянік-рэакцыянер Лэнгдан павінен яшчэ добра насіць маску знешняй прыстойнасці, здынаючы часам крыку старошумом. Мы толькі пачынаем настражвацца, калі чуем яго словы: «Да канца майго жыцця я буду змагацца за правы і прывілеі вышэйшай расы». У другім акце арыстакрат Лэнгдан выяўляе сабе як ілзвычыйны падлога, для якога няма ніякіх маральных норм. У трыцім-жа акце нам адкрываецца цалкам палітычны твар гэтага вялікасвецкага гангстэра. Таму значна больш цікавым атрымаўся-б вобраз, калі-б актёр здолеў паказаць, як за знешняй прыстойнасцю і арыстакратызмам Лэнгдана хаваецца пачварнае нутро падлюгі, рабаўляніцкі, мацэрага рэакцыянера. Гэта адкрываецца часткова ў другім і поўнасцю ў трыцім акце, калі «паважаны» сям'яра звартаецца да дапамогай да фашыстоўскіх элементаў сучаснай Амерыкі, якіх ён ужо адкрыта называе сваімі саюзнікамі.

Роль Алісы Лэнгдан выконваюць В. Пола і Л. Шышко. Але ні адна, ні другая выканаўца не здолелі дастаткова пераканаўча паказаць, як «ліберальныя» амерыканцы, што ганарыцца сваімі «перадавымі» поглядамі, «гуманісцызму» і дачыненні да прадстаўнікоў «ніжэйшай расы», аб'ядноўваецца з рэакцыянерамі і пераходзіць на пазіцыі адкрытай барацьбы супраць усёго сапраўды праграўсіўнага. Ні знешні малюнак вобраза, які стварыў В. Пола, ні тым больш унутраны яго змест не адпавядае нашаму ўяўленню аб Алісе Лэнгдан, тыповай прадстаўніцы арыста-

кратычнага Поўдніа. Месцамі артыстка карыстаецца прыёмам, якія былі-б дарэчы пры выкананні бытавой характэрнай ролі. І тады атрымліваецца дзюна з'ява: арыстакратка Аліса пачынае ўжываць інтанацыі і гэсты, якія ўдасцівы, у лепшым выпадку, жанчыне з самага «нізу» сацыяльнай лясцы амерыканскага грамадства, а часамі (у трыцім акце) перад намі раптам з'яўляецца выскова кабетка, якая чымсьці дужа ўзлавава. У гэтым сэнсе знешні малюнак ролі ў выкананні Л. Шышко больш задавальняе, хцяпа на ўнутранай лініі яшчэ шмат што застаецца незразумелым.

Роль Роя Максуэла, кандыдата ў кангрэс, мае два аднолькава магчымыя варыянты ў сваім тлумачэнні. Аўтары п'есы даюць пастаноўшчыку і выканаўцу права выбіраць любы з іх. Так, паводле тэкста п'есы Максуэл, з аднаго боку, можа здацца абмежаваным і недалекім, нават проста дурнем, асабліва, калі прыняць пад увагу зьявівае, грэблівы тон і змест рэплік Лэнгдана па яго адрасу, і наогул наместліва адносіны сям'яра і яго дачкі да палітычна-сваёка. Але, з другога боку, гэта — спрытны «палітычны дзеяч» сёнешняй Амерыкі, які ўмее добра гуляць у «дэмакратыю», не будучы выкрытым. Ён заўсёды разумее, як яму належыць трымацца ў тым ці іншым становішчы. Надзіва ўспрытны, ён добра адчувае, «які здымць ветры», і заўсёды трымаецца найзольш зручнага ў дадзены момант кірунку. Іастановаўчы і выканаўца ролі Максуэла І. Івановіч выбраўі чамусьці першы варыянт. Вобраз Роя Максуэла вырашаны ў плане гратэску. (Магчыма, тут адыграў дзюўчыну ролю звычайны разлік на рэакцыю глядача). Але такое вырашэнне вобраза Максуэла выклікае прычтанні, таму што дае няправільнае ўяўленне аб найбольш ідэйных прадстаўніках сучаснага амерыканскага грамадства, аб яго «кіруючых колах» (хцяпа-б сабе і ў межах заштатнага парадка). Максуэл-Івановіч выглядае даволі бяспаспартым у сваёй абмежаванасці. Таланістая ігра актёра ў асабліва «выгрышны» месца ролі (а такіх вельмі шмат) выклікае толькі высылы смеж глядача. А глядач павінен быў-бы непаздзець гэтых дэмагогаў наейшага гатунку.

Галоўным рэдактар М. ГОРЦАУ. Рэдакацыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАУ, П. ПАДКАВЫ-РАУ, М. БЛІСЦІНАУ.